

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Första Kammaren. N:o 36.

Fredagen den 3 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet friherre *von Essén* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 10 kap. 14 § strafflagen.

Denna kongl. proposition blef härefter föredragen och på begäran bordlagd.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne april.

Herr *Biesért* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets memorial n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 26 punkten af utskottets betänkande n:o 10 angående tullbevillningen; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts betänkande n:o 15, i fråga om sammanförandet uti en författning af gällande bestämmelser angående åtskilliga rust- och rotehållare åliggande skyldigheter.

Föredrogs å nyo och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts den 1 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående visst anstånd för Karlshamns spritförädlingsaktiebolag med erläggande af tullafgift för det i bolagets fabrik inneliggande bränvin.

Föredrogs å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts den 1 innevarande maj bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående uteslutande ur riksstaten för år 1890 af det för Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Eugenie anvisade anslag med mera.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 1 denna månad bordlagda utlåtanden n:is 68 och 69.

Herr Reuterswärd, som på begäran erhöi ordet, yttrade: Statsutskottets betänkande n:o 69, hvilket nu för andra gången bordlagts, innehåller förslag i en mycket vigtig fråga, nemligen teaterbyggnadsfrågan. Detta betänkande har i statsutskottet undergått åtskilliga förändringar, mot det förslag, som till Kongl. Maj:t inkommit. De personer, som denna fråga närmast rör, d. v. s. byggnadskonsortiet, hafva icke varit i tillfälle att ens sammanträda för att öfverlägga och se till, huruvida statsutskottets förslag från deras sida är antagligt. Och då det kan inträffa, att denna fråga redan skulle kunna komma under öfverläggning i morgon, och tiden sålunda är väl knapp för såväl riksdagen som för detta konsortium att af betänkandet taga del, tager jag mig friheten föreslå, att kammaren behagade besluta att främst på föredragningslistan nästa onsdag uppföra detta betänkande och att, såvida icke någon annan fråga, som redan föredragits, men ej slutbehandlats, då förekommer, denna fråga sättes främst bland de andra gången bordlagda ärenden.

Jag anhåller om proposition på detta förslag.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts härefter, att statsutskottets utlåtande n:o 69 skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan till kammarens sammanträde onsdagen den 8 innevarande månad, dock att, så vida då till afgörande föreläge någon fråga, hvars behandling vid ett föregående sammanträde påbörjats, men ej hunnit afslutas, detta ärende skulle sättas näst framför statsutskottets berörda utlåtande.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets den 1 i denna månad bordlagda memorial n:o 9 och lagutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 51.

Fortsattes behandlingen af Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande förbud mot införsel af margarin och oleomargarin samt tillverkning af margarin m. m.

1 punkten.

Herr Bennich: Hvad har inträffat, som berättigar eller ens urskuldar en så våldsam lagstiftning som den nu ifrågasatta? Jag hemställer till eder, mine herrar, samt och synnerligen, huruvida ni erfarit någonting, som i detta hänseende verkligen gifvit stöd åt yrkandena om förbud mot införsel och tillverkning af margarin.

En talare, som vid förra sammanträdet yttrade sig till förmån för dessa förbud, framhöll, delvis med mycket varm fosterländsk patos, att boskapsskötseln i vårt land och den derutaf beroende mejerihandteringen måste med alla möjliga medel skyddas, såsom det första oeh väsentligaste villkoret för jordbrukets förkofran. En annan talare framhöll genom en djupsinnig docering aldeles samma sats. Men ingen människa har, såvidt jag vet, förnekat att boskapsskötsel och mejerihandtering äro för vårt jordbruk viktiga saker, och några bevis för att så är förhållandet behöfvas icke — vi äro alla derom ense.

Frågan gäller, huruvida dessa grenar af jordbruket äro hotade af den nuvarande lagstiftningen angående införsel och tillverkning af margarin. I det fallet har ingen talare, såvidt jag kunnat finna, framställt annat än hjernspöken. Ingen bevisning är förebragt derom att förfalskning till skada för vår jordbruksnäring har egt rum, lika litet som något bevis lemnats för att vår utförsel af mejeriprodukter, isynnerhet smör, i någon den allra minsta mån lidit af den frihet, hvilken hittills medgifvits såväl införsel som tillverkning inom landet af margarin.

Jag tillåter mig nämna, att enligt en hos kammaren utdelad uppgift på rikets in- och utförsel af hithörande varor, särskildt för hvarje tullkammaredistrikt, importen af konstgjordt smör under de senaste fyra åren varierat emellan 471,192 och 813,627 kilogram. Under de föregående åren har statistiken icke skilt emellan konstgjordt och naturligt smör. Denna införsel, som i medeltal sålunda uppgår till mera än en half million kilogram årligen, har nu redan egt rum under flera år, och jag frågar eder, mine herrar, om det finnes en enda omständighet, som ådagalägger att denna införsel skadat vår mejerihandtering, eller att våra mejeriprodukter, särskildt natursmöret, deraf lidit

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

afbräck med hänsyn till afsättningen på utlandet. Samma uppgifter ådagalägga att utförsel utaf smör af mjölk eller grädde under år 1888 uppgick till 14,790,000 kilogram och att den stigit hvar år från 1879, då hela utförseln utgjorde allenast 4,644,000 kilogram. Under denna tid har både införsel af margarin och under senare åren äfven tillverkning deraf inom vårt land pågått. Näväl, om Sverige och Sveriges jordbrukare varit i tillfälle att alltjemt under samma tid öka sin produktion och export af natursmör, hvad har då den hittills bestående ordningen verkat till nackdel för denna viktiga gren af jordbrukets verksamhet? Intet, såvidt man kan döma af faktiska förhållanden. Jag nämnde att någon bevisning om i följd af nu rådande frihet uppkommen skada icke blifvit från motsatta sidan framställd, och jag hemställer till eder, mine herrar, om ni funnit något enda bevis i denna riktning frambragt.

Det är ej på teorier jag grundar min åsigt, utan det är på statistikens ojäfviga vittnesbörd, som jag grundar mitt påstående, att införsel och tillverkning af margarin hittills icke medfört någon skada för svenska jordbruket.

I afsigt att skaffa mig ytterligare ledning för mitt omdöme af frågan vände jag mig för några få veckor sedan till två af mina vänner, hvilka idka omfattande mejerirörelse. Båda äro protektionister, men för öfrigt förståndige och rättrådige män. Den ene svarade mig: »jag är alldeles afgjort emot både tillverkning och införsel af margarin, och det af två skäl. Först och främst skall, efter hvad några tyska läkare påstå, margarin vara ett ohelsosamt födoämne för barn och gamla personer, och vidare anser jag förbuden nödvändiga därför, att det *kan* inträffa att, om margarintillverkning och import i betydande grad stiger, vår mejerihandtering deraf framdeles skulle kunna komma att lida afbräck.» Han stod på samma ståndpunkt, som de af eder, mine herrar, hvilka i denna kammare så varmt förordat det ifrågasvarande förbudet. — Den andre af dessa båda af mig tillsporde svarade: »laga för allt i verlden att vi icke få förbud, ty jag säljer på England hela min smörtillverkning, men i mitt eget hushåll använder jag margarin, emedan jag funnit att det är mycket billigare, och jag gör en väsendtlig vinst på utbytet af smör till England och margarin för mitt hushåll.»

Jag nämnde att båda voro förståndiga och rättrådiga människor, men deras åsikter voro, som herrarne finna, i fullständig strid med hvarandra.

Nu har man vidare sagt och med emphasis framhållit, att vi böra taga oss tillvara för att leda våra barn in på förfalskningens farliga stråt, och naturligtvis böra vi akta dem för sådant. Men huru hafva vi då gjort sjelfva? Vi, som haft tillgång på margarin i 10 år, hafva då vi kommit in på förfalskningarnes farliga stråt? Är det svenska folket känt för att vara mera fallet för förfalskning och bedrägeri än andra folk, för hvilken mejerihandteringen är lika vigtig som för

oss, och för hvilka såväl tillverkning som införsel af margarin alltjemt varit tillåten? Hafva våra vänner norrmännen gjort sig skyldige till förfalskning eller ifrågasatt förbuden? Och dock är boskapsskötsel för dem ej mindre vigtig än för oss, alldenstund deras jordbruk, i följd af naturliga förhållanden, är ganska begränsadt. Och våra grannar danskarne, hvilka exportera många gånger mera smör än vi, och för hvilka jordbruket är nästan den enda betydande inkomstkällan, hafva de, i följd af margarinens införsel och dess tillverkning inom landet, funnit sig störda vid utvecklingen af sin mejerihandtering eller nedsjunkit till bedrägerier? Nej. Eller har detta varit förhållandet med något annat land? Nej. Det är blott vi, Sveriges folk, som befaras skola inslä på förfalskningarnes stråt. En sådan misstanke sårar mig, emedan jag vet att den är orättvis.

Antag nu emellertid, att Riksdagen skulle besluta sig för förbudet mot införsel af margarin. Hvad blefve då följderna af detta förbud? Enligt våra statistiska redogörelser bedrifves den största och hufvudsakligaste införsel af margarin från Norge. Margarinerna från Norge tullfritt införas. Bevis derpå att denna införsel från Norge är betydlig ligger mycket nära till hands. Uti samma officiella uppgifter, som jag nys återopat, upplyses, att införseln från Norge af margarin eller konstgjordt smör till gränsetullkamrarna år 1888 uppgick till icke mindre än 201,945 kilogram och att till de öfriga delarna af vestra Sverige införsel af detta konstsmör uppgått till ungefär lika mycket, eller något derutöfver. Men äfven denna senare import kommer till allra största delen från Norge.

Nu stadgas i den förkättrade mellanrikslagens första paragraf: *från det ena af de förenade rikena kunna, såvidt gällande karantänsföreskrifter ej deremot lägga hinder i vägen, till det andra landvägen såväl ut- som införas alla svenska eller norska naturalster eller tillverkningar.* Och 14 § i samma lag säger: *svenska eller norska naturalster eller tillverkningar, som direkte från det ena till det andra riket i ettdera rikets fartyg införas, utan att fartyget under resan i främmande hamn lossat eller lastat, skola vid införseln vara från tullafgift fria*, med undantag endast af de i § 3 uppräknade varor etc., om hvilka dock här ej är fråga. Från Norge ingår alltså, enligt mellanrikslagen, margarin af norsk tillverkning tullfritt i Sverige, och den lagen kan ej af Riksdagen ensam, icke ens af Riksdagen och regeringen gemensamt, afskaffas förr än efter viss uppsägningstid.

Viljen I, mine herrar, stadga förbud mot införsel af margarin från alla andra land och låta importen från Norge vara tullfri? Viljen I gynna Norge på detta sätt? Vål kunna vi här förbjuda tillverkning af margarin, men vi kunna icke förbjuda norrmännen att tillverka och hit införa denna vara. Genom de ifrågasatta förbuden skulle vi alltså endast gynna margarintillverkningen inom Norge. Här möter emellertid, såsom jag redan anmärkt, bestämdt hinder att sätta

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

de tilltänkta besluten i verket under loppet af två år, såvidt ej öfverenskommelse under tiden kan träffas.

Äfven en annan lagstiftning finnes, hvilken enligt min uppfattning lägger bestämdt hinder i vägen för det förbud mot tillverkning af margarin, hvilket man här vill etablera, nemligen vår senaste näringsfrihetslag af 1864, hvilken är stiftad af Riksdagen och regeringen gemensamt. Huruvida denna lag skall anses hafva civillags natur eller icke, vill jag öfverlemna åt herrar jurister att afgöra. Men då genom denna författning en del af de uti handelsbalken förut gällande föreskrifter blifvit upphäfdade och derigenom skett ändringar i gällande civillag, vill det åtminstone förekomma mycket tvifvelaktigt, huruvida ej vår nuvarande näringsfrihetslag är af beskaffenhet att böra såsom civillag behandlas. Det är icke ett tillfälligt utskotts sak att föreslå, ej heller Riksdagens att bifalla förändringar i vår civillag på sådant sätt och i den form, hvilken här ifrågasättes. Jag tror sålunda, att det förslag, som nu ligger på kammarens bord, hvarken i sak eller i form låter sig antagas, och jag är förvissad att det vore olycksdigert, om det blefve antaget.

Man har talat om och framhållit faran af förfalskning, underslef och bedrägeri. Men finnes något, som manar till öfverträdelse af lagar, så gäller detta just lagar tillkomna i strid mot folkets rättsmedvetande. Vi hafva härpå en bedröflig erfarenhet från förgångna tider — förlåten, mine herrar protektionister, att jag berör det ämnet — och det kan ej hafva fallit åtminstone ur de äldres minne, huru på den tiden införselförbuden verkade. De ledde till en grym demoralisation på våra kuster, och en hvar, som minnes förhållandena från den tiden, vet att demoralisationen alldeles icke inskränkte sig till öfverträdelser af tulltaxan, utan ock förde med sig grofva våldsamheter, falska edgångar m. m. och detta derföre, att folkets rättsmedvetande uppreste sig mot förbudet att förse sig med sina förnödenheter, der de kunde fås bäst och billigast.

Viljen I nu, mine herrar, åter föra in vårt folk på den vägen? Derifrån beder jag Gud bevara oss!

Det finnes ett gammalt känt uttryck om den svenska nationen, att den är ett trögt folk, fullt af hetsigheter. Vore det ej en ny illustration till detta omdöme, derest vi i närvarande stund, då ett förslag till margarinfrågans ordnande ligger på regeringens bord, icke skulle kunna tåla oss till dess detta förslag kommer till Riksdagen, utan i förväg gripa oss an med något så våldsamt som de ifrågasatta förbudet. Låge ej häruti en ny hetsighet af betänkligaste art?

Jag yrkar afslag å både motionen och utskottets betänkande.

Herr Gahn: Då jag såsom ledamot af det tillfälliga utskott, hvilket behandlat denna fråga, haft tillfälle att i min reservation framhålla min olika åsigt mot det slut, hvartill utskottet kommit, kan det synas förmätet af mig att nu upptaga kammarens tid. Men jag vågar

göra det derför, att jag anser denna fråga vara en af de viktigaste, som vi hafva att afgöra, icke derför, att jag tror att den kan hafva så synnerlig betydelse för jordbruksnäringen, utan derför att den innebär det första försöket att bryta vår sedan lång tid rådande och väl-signelsebringande näringsfrihet.

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

Här hafva åtskilliga talare börjat med att gifva tillkänna på hvilken ståndpunkt de stå i denna fråga. De hafva sagt sig intaga den rena ståndpunkten. Det är ju mycket vackert att stå på en ren ståndpunkt, och jag vill derför också nu genast tillkännagifva att jag anser mig stå på den rena ståndpunkten, nemligen på den rena näringsfrihetens. De stå, desse herrar, på en prohibitiv ståndpunkt, och jag vågar påstå, att de i afseende på näringslagstiftningen hafva ungefär samma uppfattning som gjorde sig gällande för 1 à 200 år sedan, då riksens ständer bestämde hvilka näringar skulle få finnas och i hvilken omfattning de på vissa ställen skulle få utöfvas.

Men för vårt århundrade äro ej dylika bestämmelser lämpliga. Jag tror att vi kommit till den erfarenheten, att den näringsfrihet, vi så småningom tillkämpat oss, varit till stor nytta för vårt land, och jag ser en stor fara uti att nu vilja återgå till förra århundradets lagstiftning.

I likhet med föregående talare inser jag mycket väl den betydelse jordbruket har för vårt land, men detta kan ej på minsta sätt förvillan mitt omdöme derhän, att jag skulle anse denna näring stå så mycket öfver alla andra näringar, att den skall hafva monopol på att tillverka vissa varor och förbjuda andra att få tillverka sådana, som i någon mån kunna inverka på dessas pris och afsättning.

För öfrigt, hvad är smörproduktion? Ett sätt att tillgodogöra sig vissa jordbruksalster. Hvad är margarintillverkning? Ett annat sätt att tillgodogöra sig de alster, som jordbruket producerar. Det ena afser att förvandla mjölk till smör, det andra att förvandla talg till ett för människor njutbart födoämne, som har likhet med smöret och i åtskilliga fall kan remplacera detsamma. Jag vågar för öfrigt påstå, att denna margarintillverkning icke gör det ringaste intrång på jordbruksnäringen, utan tvärtom är en lika naturlig del af densamma som smörtillverkningen.

Nu säger man: det må så vara att den det är. Den har dock benägenhet att blifva förfalskning af smör och sålunda göra intrång på den inhemska smörproduktionen. Det torde vara nödvändigt att göra sig reda för hvad som här menas med förfalskning. Icke är hvarje ny vara, som liknar en gammal, en förfalskning af densamma. Detta bevisas bäst genom exempel, och jag vill dervid hemta exemplet från den industrigren jag bäst känner till.

Herrarne veta att jern och stål förekomma af mycket olika beskaffenhet, men att detta icke kan bedömas af varans utseende. Den ena stängen är lik den andra — köparen kan således omöjligen bedöma hvilken kvalitet han får utan att derå anställa prof.

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.

(Forts.)

Jag frågar nu om det är förfalskning af jern att tillverka och försälja den sämre sorten, hvarmed mängen förbrukare kan vara fullt belåten för sitt behof. Nej, först om tillverkaren utgifver jernet för en bättre sort eller åsätter det falsk stämpel, blir det förfalskning. Sådan förfalskning är emellertid lika lätt och för köparen lika svår att upptäcka som i afseende på margarin och smör.

Eller är det förfalskning, då man tillverkar nysilfverpjeser? Tillverkas icke nu nysilfverpjeser af alldeles samma utseende som riktigt silfver, men om också den okunnige, som icke förstår sig på dylikt, deraf låter bedraga sig, innebär detta ju ingen förfalskning, såvida icke en guldsmed säljer dessa nysilfverarbeten såsom rent silfver. Måne det är en förfalskning att man på senare tiden börjat fabricera billigare sidentyger genom att väfva in trådar af bomull bland silket. Dervid kan man bibehålla ytan lika vacker, men det oaktadt frambringa en billigare vara, ehuru icke så stark som det rena sidenet. Jag skulle kunna framdraga många exempel på sådana tillverkningar, der man söker att sålunda göra varan billigare, så att den blir lättare åtkomlig för dem, som icke hafva råd att köpa den dyrare varan, men icke innebär detta någon förfalskning. En hvar, som köper en vara, får sjelf se efter, hurudan den är. För öfrigt föreställer jag mig, att det icke skall vara svårare att skilja margarin från natursmör än åtskilliga af dessa varor, den ena från den andra. Jag vill gå så långt att jag påstår att, om jag vill sälja såsom smör ett ämne, afsedt att breda på bröd och bestående af hälften margarin och hälften smör, så är jag fullt berättigad dertill. Det är endast förfalskning om den, som säljer en vara, utgifver den för att vara hvad den icke är. För att hindra förfalskning hafva vi lagstadganden, som straffa sådana förselser, men icke böra vi hafva några exceptionella förbud för dylika blandningar.

Här har vidare under öfverläggningarne yttrats, att margarintillverkningen ännu i vårt land vore så obetydlig och att konsumtionen af detta födoämne ännu så litet ingår i folkets lefnadsvanor, att det därför icke vore någon olägenhet att nu besluta ett förbud. Derfor att en industri är liten och svag och därför att ännu ett relativt litet antal invånare tycka om detta fabrikat, därför skulle man vara berättigad att helt och hållet förbjuda detsamma. Ett sådant resonnement tror jag för min del icke kan vara grundadt på rättvisa.

Man har vidare framdragit, att arbetarebefolkningen icke skulle sätta något värde på denna vara, utan många gånger rent ut förklarar, att de icke på några villkor vilja förtära densamma. En talare från Östergötland framhöll särskildt, hurusom tjenstfolket på många ställen i hans hemtrakt förklarar, att de icke ville förtära margarin, och därför vågade husbönderna icke vidare sätta fram sådant. Jag förmodar likväl att den ärade talaren, som uppgifvit sig vara mångårig jordbrukare, har samma erfarenhet som jag, att tjänarne och arbetsfolk ofta, i husbondens kost, rata den föda, som de gerna skulle äta, om de vore

tvungna att minutera ut sin lilla dagspenning till föda för sig och sina familjer. Såsom bevis härpå vill jag anföra, att i min hemort är margarinen en omtyckt vara, som säljes i stora qvantiteter. I det rika Östergötland är smöret kanske så billigt att detta icke kommer i fråga, men i andra orter och i bergslagera anse arbetarne margarinen för ett helsosamt och fördelaktigt näringsämne, som de kunna köpa jemförelsevis billigt. Deras smak är icke så förfinad och de kunna för öfrigt icke göra afseende på, om det icke smakar så bra, utan måste först och främst se till att deras små dagspenningar räcka till att försörja dem och deras familjer.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

Vidare har man talat om fosterlandskärleken, och den talare, som gjorde detta, försäkrade att det endast var af fosterlandskärlek han fördodade detta förbud och uppmanade kammarens ledamöter att på grund af denna känsla bidra till ifrågavarande skrivelse. Jag tviflar icke på hans ord i detta afseende och är öfvertygad att de förestafvats af den varmaste fosterlandskärlek, men lika säker som jag är härom, är jag också på, att den stora allmänheten icke kommer att se saken så, synnerligast den del deraf, som måste iakttaga sparsamhet. Den kommer helt säkert att anse detta förbud såsom den krassaste egennytta från jordbrukarnes sida och ingen må förtänka dem härför. Missnöjet bland arbetarebefolkningen emot jordbrukarne är redan stort till följd af den uppfattningen arbetarne hysa, att den sista tullagstiftningen betydligt försvärat deras livsvilkor till förmån för jordbrukarne. Skola vi nu för den ganska ovissa vinst detta förbud kan tillskynda jordbruket ytterligare gifva anledning till ökad missnöje, som småningom växer till hat?

Jag påstår bestämdt och har erfarenhet af att sådant hat till och med mångenstädes redan existerar och anser därför att vi icke böra låta den vackra frasen förläda oss till en dylik åtgärd, som innebär en orättvisa såväl emot dem, som slagit sig på denna näring, som äfven mot alla dem, hvilka gjort sig förhoppning att erhålla ett billigare födoämne än de förut haft.

Jag vädjar sålunda till herrarnes rättskänsla, att I icke gören eder skyldige till den orättvisa, som ifrågavarande förbud ovilkorligen innebär.

För öfrigt byser jag den föreställningen, att hvad helst än Riksdagen må besluta i denna sak, så kommer dock hvarken den nuvarande eller en kommande regering att lemna sitt bifall till ett så våldsamt intrång på näringsfriheten, åtminstone icke förr än Konung och Riksdag ändrat nu gällande näringslagstiftning.

På grund af hvad jag nu i korthet yttrat anhåller jag om afslag å den föredragna punkten.

Herr Bergström: Under den närmaste tiden före innevarande riksmöte har jag såsom ledamot af Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott haft tillfälle att uttala åsigt, som stå i full öf-

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

verensstämmelse med dem, jag ämnar här förfäktat. Ett sammanträde af åtskilliga hushållningssällskaps ombud skulle hållas i Göteborg för öfverläggningar rörande mejerihandteringen, vid hvilket sammanträde äfven ombud för Örebro läns hushållningssällskap skulle närvara. — Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hade ansett lämpligt, att frågan om förbud mot införsel och tillverkning inom riket af margarin jemväl kom under diskussion vid nämnda möte, och inbjudit det förvaltningsutskott, jag tillhörde, att genom ombud deltaga äfven i sistnämnda diskussion. Utskottet hörsammade inbjudningen, men ombudet fick bestämd instruktion att vid sammanträdet gifva tillkänna, att utskottet icke kunde eller ville vara med om någon petition till Konungen för att åstadkomma förbud mot införsel eller tillverkning inom riket af margarin. Det var det första tillfället jag hade att uttala min åsigt i förevarande fråga. Det andra tillfället var, då det vid betänkandet fogade lagförslag, om hvilket herr Rundbäck fält ett så skarpt omdöme och hvaröfver han uttalat en nästan fullständig förkastelse, men hvilket jag anser vara en god grundval för vidare åtgärder i ämnet, gjordes till föremål för öfverläggning inom Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Detta lagförslag hade nemligen, såsom kammaren har sig bekant, blifvit remitteradt till samtliga hushållningssällskaps i riket utlåtande och enligt stadgandena för hushållningssällskapet i Örebro län hade dess förvaltningsutskott att i ärendet afgifva förberedande utlåtande. Detta utlåtande afgafs i full öfverensstämmelse med de åsichter förvaltningsutskottet uttalade, då det var fråga om att sända ombud till Göteborg. Såsom torde vara bekant, ogillade hushållningssällskapet detta utlåtande af dess förvaltningsutskott och förklarade sig för förbud både mot tillverkningen i riket af margarin och mot införsel deraf, men länsstyrelsen i Örebro deremot omfattade samma åsigt som uttalats af förvaltningsutskottet.

Jag öfvergår nu till att, så godt jag kan, förfäktat mina åsichter och förklarar dervid till en början, att jag intager samma ståndpunkt som reservanterna, herrar Gahn och Cederberg. Jag kunde visserligen inskränka mig till att endast åberopa de skäl dessa herrar framlagt, emedan jag anser dem synnerligen bevisande, men jag vill dock uttala mig något vidlyftigare i ämnet.

Efter många och långa strider lyckades man slutligen göra näringsfriheten i vårt land fullt gällande. I första § af kgl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet heter det : »Svensk man eller qvinna är, med de undantag och inskränkingar samt under de villkor i öfrigt, som här nedan upptagas, berättigad att i stad eller å landet idka handels- eller fabriksrörelse, handtverk eller annan handtering.» Denna vackra grundsats i vår lagstiftning har blifvit genomförd på rikets ständers framställning och är i sanning icke det minst vackra bladet i den eklöfskrona, rikets ständer kunnat vira om sin hjessa. För min del anser jag denna näringsfrihet icke blott såsom

en medborgerlig rättighet utan såsom en rent mensklig sådan, fullt jemförlig med och af mycket större praktisk betydelse än de menniskorättigheter, hvilka den franska konstituerande församlingen under sitt abstrakta teoretiserande uppstälde. Då det nu är fråga om att göra inskränkningar i en sådan allmänt mensklig rättighet, måste man fråga, hvilka de skäl äro, som kunna föranleda till en sådan inskränkning. Många skenfagra skäl därför hafva blifvit anförda, men jag håller den fjerde talaren herr Flach särskildt räkning för hans öppna och ärliga förklaring, att här icke vore fråga om några sundhetsskäl eller dylikt, utan att det egentliga motivet till yrkande af förbud mot tillverkning i riket och mot införsel af margarin vore fruktan att vårt natursmör skulle, om margarin funnes att tillgå, blifva dermed förfalskad och derigenom förlora sitt anseende i England. För min del finner jag det orimligt att man på grund af en fruktan, hvars giltighet ingalunda är bevisad, vedervågar att företaga en sådan inskränkning som här är i fråga, ty man måste ständigt hafva för ögonen att förbud mot tillverkning af margarin är en af de svåraste inskränkningar i den näringsfrihet, hvars oförkränkta bevarande påkallas af svenska folkets rättsmedvetande. Äfven om en dylik fruktan vore grundad, kunde den icke berättiga till en sådan inskränkning i näringsfriheten, men denna fruktan är verkligen icke grundad. En föregående talare har efter mitt förmenande på ett fullt tillfredsställande sätt bevisat, att berättigade skäl till sådan fruktan icke förefinnas. Skulle bland de svenska smörtillverkarne finnas någon eller några, som icke hafva klart för sig det orätta uti att sälja mängdt för omängdt, skola de nog veta förfalska sitt smör allt framgent, äfven om förbud mot margarin här stadgas. Om än införsel af oleomargarin varder förbjuden, får och kan den tillverkas inom landet och dermed kan man ju förfalska smör äfvensom med andra ämnen. Om icke på annat sätt, kan vårt exportsmörs anseende lida, om en eller annan tillverkare eller exportör uppblandar det med smör af sekunda eller tertiä qualité.

Är sålunda icke känslan af inbördes solidaritet mellan de svenska smörtillverkarne stark och lifvig, inser icke hvar och en af dem sanningen af det gamla ordspråket: *»ärlighet varar längst»*, kan ingen ting förekomma förfalskning. Vid sådant förhållande saknas giltiga anledningar att företaga en så stark inskränkning i näringsfriheten, som här är i fråga.

Det har blifvit sagdt, att kännedomen i England derom, att tillverkning och införsel af margarin i vårt land vore förbjuden, skulle höja det svenska smörets anseende i marknaden, men det har af föregående talare blifvit på ett tillfredsställande sätt bevisadt, att saknaden af ett dylikt förbud icke komme att med ett enda öre sänka priset på vårt smör i England samt att å andra sidan tillvaron af ett sådant förbud icke skulle med ett öre höja priset på detsamma.

Bevis därför kan hemtas från Danmark, der förbud icke existerar, men hvars smör det oaktadt noteras högst på engelska smörmark-

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

naden. Man kan äfven återropa förhållandena i Holland, hvilka äro desamma som i Danmark. Hollandsmör betingar i England olika pris allt efter dess beskaffenhet. Det så kallade faktorismöret noteras nästan lika högt som det danska, men det holländska smör, som tillverkas enligt föråldrade metoder, betingar mycket lägre pris. För mig är det ofattligt, huru man kan tillerkänna en fruktan och dertill en ogrundad fruktan sådan betydelse, att man för dess skull vill göra inskränkning i en allmänt mänsklig rättighet, näringsfriheten. Och icke nog härmed! Det är äfven fråga om att kränka en annan stor grundsats, nemligen den att en lag aldrig får gifvas tillbakaverkande kraft. Förbudet skulle afse icke allenast blifvande anläggningar och fabriker för tillverkning af margarin, utan äfven bestående. Men dessas innehafvare hafva ju, under tillit till att deras näring var laglig och loflig, anlagt sina fabriker. Den förlust, som skulle tillskyndas dem, om fabrikerne stängdes, kan icke beräknas och det är för dem svårt att gent emot den allsmäktige staten göra sina anspråk gällande. Att åter låta de redan befintliga fabrikerne bestå, medan man förbjöde anläggande af nya, vore att skapa ett oerhördt monopol.

Kanske är det så, att smörtillverkares fruktan för konkurrens med margarintillverkningen i sin mån bidrager till att stämna dem fiendtliga mot margarinen, hvilken åtminstone hvad angår sekunda och tertia smör utgör ett godt surrogat därför. Men äfven en sådan fruktan berättigar icke att slå ned margarintillverkningen. Det vore en ytterst farlig väg, vi då skulle beträda, och ingen vet hvarthän vi skulle komma, om vi beträdde den. Såvidt jag vet, tillverkas för närvarande i vårt land icke något annat jern än träkolsjern. Antag att man funne lämpligt och för sig förmånligt att med tillhjälp af cokes åstadkomma jern. Skulle det då vara rätt och billigt att förbjuda sådant jern i träkolsjernets intresse? Det är obestriddligt att det svenska jernets anseende till stor del beror på att det är tillverkad med hjälp af träkol. Skulle från Sverige samtidigt utföras både träkols- och cokesjern, vore det möjligt att träkolsjernets anseende lede. Är icke detta ett analogt fall med det, som föreligger? Mångfaldiga likartade fall skulle kunna anföras. För min del kan jag icke vara med om något förbud mot tillverkning af margarin. Jag kan icke heller vara med om något förbud mot införsel af margarin och oleomargarin, hvad angår det senare därför, att den ju skulle få fortfarande tillverkas inom landet och hvad margarin beträffar, därför att man icke kan med säkerhet urskilja, om icke hvad som utföres som smör i sjelfva verket till en del är margarin. De, som motsätta sig tillverkningen af margarin, hafva ju, såsom föregående talare anmärkte, sjelfve påstått att man icke har någon säker metod att urskilja natursmör och margarin.

Jag inskränker mig att, då endast den första punkten nu är föredragen, instämna med dem, som yrka afslag på denna punkt, men kommer att rösta för afslag äfven på de två följande punkter och

således att bidraga till det resultat, som jag önskar måtte blifva frukten af denna öfverläggning, nemligen att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

Herr Tamm, Hugo: *Då* min erfarenhet såsom smörproducent är olika de erfarenhetsrön, som framlades af talaren på göteborgsbänken, lektor Rundbäck i förrgår; *då* min öfvertygelse, grundad på undersökningar vid personliga besök i England, Holland och Danmark, blifvit stadgad derom att priset på smör icke beror på befintligheten eller icke af margarin i landet utan på helt andra förhållanden; *då*, så vidt jag kan förstå, genom inhemsk konsumtion af den billiga margarin, hvarigenom ökad försäljning af det dyrare smöret möjliggöres, den sparsamme jordbrukaren kan beredas större netto-behållning och hela landet en ökad handelsvinst gent emot utlandet; *då* i sanitärt hänseende icke ett enda fall blifvit konstateradt, då sjukdomar ådagalagts hafva uppstått på grund af förtärandet af margarin; och *då* slutligen denna fråga icke för mig är en blott ekonomisk fråga, utan framstår med hela allvaret och ansvaret af en princip- och rättsfråga, nödgas jag förena mig med dem, som yrka afslag på denna punkt.

Herr Svedelius: Då i en fråga sådan som denna så vidt skilda åsikter gjort sig gällande, som här under öfverläggningen framträd, så är det också uppenbart, att det förslag, utskottet framställt, hvilket ligger emellan dessa åsikter i deras ytterligheter, icke kunnat från någondera sidan tillvinna sig sympatier. Jag vill visst icke påstå, att det rätta alltid ligger midt emellan ytterligheterna, men jag tror att i denna fråga i någon mån så är förhållandet, ty, om vi rätt se på saken, så är det ingen som förnekar å ena sidan att margarin, tillverkad af goda och sunda materialier och på ett rationelt sätt, är ett fullt njutbart födoämne och å den andra sidan att förfalskning af denna, liksom af andra varor, kan bringa stor skada och förgelse åstad; men dermed slutar ock öfverensstämmelsen. Då man å ena sidan anser att gagnet och nyttan af denna vara är så stort att icke någon tvekan bör förefinnas om dess tillåtande till begagnande och att betänkligheterna därför böra aldeles lemnas å sido, anser man å andra sidan att faran är så öfvervägande att margarin om möjligt bör utrotas. Detta synes mig vara ytterligheter å båda sidor. Det ena partiet säger, att margarin icke är farligare än mjölk och smör, korf o. s. v. och att mot förfalskningar finnes allmän lag, som möjligtvis kan i detta fall skärpas. Vidare säges det att importförbud för margarin vore orimligt, enär de fattige deraf skulle blifva lidande, och att importförbud för oleomargarin vore för tillverkningen inom landet olämpligt.

Mot dessa invändningar anmärker jag, hvad först beträffar en såsom lika nödig ansedd kontroll å smör och mjölk o. s. v., att en

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.

(Forts.)

sådan kontroll uppenbarligen är omöjlig, då dessa varor tillverkas i hvarje vrå af vårt land, och, hvad korf beträffar, så är det ju faktiskt att hvar och en åtminstone vet, att han äter korf, hvaremot det icke alltid är fallet att den äter smör, som begär denna vara, ty han har kanske i stället fått margarin. Dessutom har ofta den åsigt gjort sig gällande, att bättre kontroll öfver våra födoämnen i viss grad åtminstone, der den kan vara lämplig och praktisk, är ganska önskvärd. Således synes det mig, från den sidan sedt, icke orimligt att sträng kontroll å margarin utöfvas. Jag ber vidare rörande denna fråga få hänvisa till de främmande ländernas margarinlagar. Det framgår deraf tydligt att i de stora länderna densamma ansetts förtjent af den största uppmärksamhet och jag tror icke att man bör alltför lätt kasta å sido dess betydelse. Jag ber härvid att få citera några korta stycken ur de förnämsta margarinlagarne. Jag nämner då först den *tyska* margarinlagen af den 12 juli 1887, som stadgar: »Blandningar af smör med margarin i afsigt att handla dermed eller utbjuda dem äro förbjudna.» »Dock må margarin innehålla så mycket smörfett, som härrör från högst 100 viktdeklar mjölk eller 10 viktdeklar grädde mot 100 viktdeklar af andra fettarter.» »Fat och kärl, i hvilka margarin säljes eller utbjudes, skola vara tydligt och outplånligt märkta med »margarin» m. m. Vidare stadgas att öfverträdelser straffas med böter och att äfven varorna kunna konfiskeras. Den *franska* margarinlagen nämner åtskilliga förbud att under namn af smör sälja, importera eller exportera margarin, oleomargarin eller annat smörsurrogat eller dermed blandadt smör, oafsedt huru stor eller liten tillsatsen är. Öfverträdelser straffas med fängelse och böter. Hvar och en, som säljer sådan vara, anses medveten om dess oäkta beståndsdelar, så vida han ej kan uppgifva från hvem han mottagit varan. Äfven här skola varorna konfiskeras. En annan paragraf säger, att återförsäljare af margarin och smörsurrogat skall underrätta köparen, att varan icke är smör och leverera varan i kärl med påskrift »margarin». Den *engelska* margarinlagen stadgar: »Med smör benämnas den substans, som vanligen är känd under detta namn och *uteslutande* tillverkad af mjölk eller grädde med eller utan salt och färgämne. Med »margarin» skall förstås alla substanser på annat sätt sammansatta eller beredda, som likna smör, oafsedt om de äro uppblandade med smör eller icke, och får sådan substans icke säljas under annat namn än margarin. Hvarje omslag innehållande margarin skall vara märkt med minst $\frac{3}{4}$ qv.-tum stora bokstäfver ordet »margarine» o. s. v.

Vidare stadgas att margarin, som importeras till Storbritannien och både inländsk och utländsk, som transporteras med allmänna fort-skaffningsmedel, skall angifvas som margarin. Det är vissa tjänstemän tillåtet att taga prof för analysering af vara utgifven som smör och utstald till försäljning utan att vara märkt med ordet margarin. Hvarje sådan substans, som icke är på sådant sätt märkt, antages vara utbjuden såsom verkligt smör.

Den *danska* margarinlagen är mera känd såsom ofta nämnd under diskussionen. Jag torde dock få nämna att der till exempel stadgas, att den, som tillverkar smör, icke får tillverka margarin eller företaga blandning af smör och margarin i sina lokaler. Vid straff är det förbjudet att tillverka, införa, utföra eller sälja margarin, hvars innehåll af smörfett öfverstiger 50 %. Det är förbjudet att tillverka, införa, utföra eller sälja margarin, som har en starkare gul färg än n:o 9 af framlagda färgskalor.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Inrikesministern kan, så framt han finner det nödigt, förbjuda all utförsel af margarin. Hvar och en, som har till affär att utföra eller införa smör eller margarin eller att inpacka inköpt smör eller margarin, skall anmäla sådan verksamhet för polisen, som för register öfver de anmälde. Kontrollör har tillträde till hvarje margarin- eller oleomargarinfabrik, hvarje mejeri, hvarje lager eller upplag af smör eller margarin och hvarje försäljningsställe för smör eller margarin samt eger uttaga proffer, som på obestämda tider insändas för analys äfven der ingen misstanke föreligger. Kontrollör skall äfven tillse att föreskrifna böcker föras.

Kemiska och mikroskopiska undersökningar, som erfordras, skola så vidt möjligt ske vid ett af statens laboratorier.

Men märkligast af alla margarinlagar synes mig dock den *amerikanska* vara, hvilken, så vidt jag vet, icke omnämnts under diskussionen. Den stadgar i § 3: »Margarintillverkare skola betala 600 \$, grosshandlare 480 \$, minuthandlare 48 \$ per år för rättigheten. Minuthandlare är den, som säljer mindre parti än 10 lbs. Vidare stadgas vite för dem, som tillverka eller sälja margarin utan att betala nämnde afgifter: resp. \$ 1000 à 5000, \$ 500 à 2000, 50 à 500.

Margarinen skall af tillverkaren eller grossist packas i nya kärl, som stämplas, märkas såsom af myndighet föreskrifves, innehållande minst 10 lbs. Detaljhandlaren skall utlemna varan i trä- eller pappersomslag enligt viss föreskrift. Förbrytelse häremot straffas med böter intill 2000 \$ eller fängelse intill 2 år. Tillverkaren skall påsätta kärlet ett tryckt papper, innehållande uppgift hvar varan är tillverkad samt förklaring, att tillverkaren har uppfyllt allt hvad lagen stadgar, äfvensom att ingen må nyttja samma emballage igen eller taga ur af innehållet utan att förstöra stämpeln.» Vite för försummelse häraf \$ 50 för hvarje kärl.

Tillverkningskatt utgår med 2 cents per lbs (= c:a 7 $\frac{1}{2}$ öre per ₤). Detta betalas medelst couponmärken. För importerad margarin erlägges en skatt af 15 cents per lbs (= c:a 1,23 per kg. eller 52 öre per ₤) *utöfver* gällande tullsats. Brott häremot straffas med 500 à 5000 \$ och fängelse 6 månader à 2 år. Hvar och en, som veterligen köper för försäljning eller för försäljning emottager ostämplad margarin, böter 50 \$ per kärl.

Dito å margarin hvarför ej skatt erlagts böter 100 \$ och varan är förbruten.

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.

(Forts.)

Den, som innehar en tömd margarindrittel, skall förstöra märken och stämpling vid vite af 50 \$ och minst 10 dygns, högst 6 månaders fängelse. Hvar och en, som i bedräglig afsigt ger bort eller emottager, säljer, köper eller nyttjar för margarinpäckning förut begagnadt stämpladt kärll, bötar 100 doll. jemte fängelse intill högst 1 år. Vid the Commissioners of Internal Revenue byrå anställles en chemist och mikroskopist med 2500 doll. lön. Denne skall vid påfordran undersöka varan, äfvensom om den är för helsan skadlig. Vara, som är ostämplad eller befunden skadlig för helsan, är förbruten. För export afsedd vara befrias från skatt och förutnämnde märkning, men skall på kärlet märkas ordet »Oleomargarin» i bokstäfver af minst $\frac{1}{2}$ □-tums storlek. Tillverkare, som beträdes med att vilja bedraga staten på skatten, förbryter hela fabriken med inventarier och råmaterialier, pliktas intill 5000 doll. och fängelse minst $\frac{1}{2}$ högst 3 år.

Såsom herrarne finna, är det ganska drakoniska bestämmelser i allmänhet i Amerika, hvaraf synes att man der fäst stor vikt vid margarinindustriens betydelse och de faror den kan medföra, om den missbrukas. Om man önskar i verkligheten att detta födoämne skall användas i stor skala, så synes det mig vara statens pligt att underkasta användningen kontroll, dels därför att den samhällsklass, som mest använder margarin, minst är i tillfälle att öfvervaka, hvilka varor den får, och dels därför att den oförnekligen befintliga fördomen mot margarin dermed säkrast bemötes. Förbudet mot oleomargarins införande har, såsom nämnt, ansetts innebära hinder för tillverkning inom landet af margarin. Jag tror icke detta skulle blifva förhållandet och dertill har jag flera skäl. Om jag ser på det inför läkarsällskapet föredragna bref från doktor Wettergren, kontrollör vid Arboga margarinfabrik, deri han redogör för sin verksamhet, som, säger han, bestått i »III. Att tillse att den vid kerningen använda *arachidoljan* och *hennmjölken* samt *tilläfventyrs* importerad *oleomargarin* äro af god beskaffenhet», så framgår deraf, att import af oleomargarin der endast undantagsvis skett och att således den oleomargarin, som der användts, i allmänhet tillverkats inom landet. Ungefär samma intryck får man af den beskrifning professor Lovén lemnat om huru det tillgår vid tillverkningen i Arboga, der han redogör för oleomargarinens beredande, men ej nämner ett ord om import af sådan vara. En ytterligare bekräftelse härpå får man af diskussionen i Andra Kammaren, dervid af landshöfdingen i länet yttrades, att tillgången på talg inom landet är så stor, att vid Arbogafabriken något behof af utländsk oleomargarin icke förefinnes. Under sådana förhållanden och då det dessutom från nationalekonomisk synpunkt synes vara fullt tillfredsställande att endast inhemska råmaterialier företrädesvis användas för margarintillverkningen, och då jag är öfvertygad att om dessa inhemska materialier användas i den mån de förefinnas, så skall tillgången deraf finnas tillräcklig för den förbrukning, som inom landet kan ega rum. En export åter af margarin, beredd af importerad oleo-

margarin, torde icke blifva synnerligen afsevärd, ty vinsten deraf torde komma att inskränka sig till vinst för några få enskilde fabrikanter och torde icke motsvara de olägenheter, som framhållits å andra sidan från allmän synpunkt. Jag tror mig härmed hafva bemött den ena sidans invändningar.

Å andra sidan har åter framhållits, att kontrollen vore omöjlig, och att det därför vore nödvändigt att ställa sig på den rena ståndpunkten. I det afseendet vänder jag mig tillbaka till dem, som omfatta denna åsigt, och frågar, huru de vilja bete sig, om kontrollen verkligen är omöjlig? Man måste ju enligt deras eget förslag kontrollera det importerade smöret, och låter det sig göra, så är den största betänkligheten vid kontrollen öfvervunnen, ty det är just om sådan kontroll man hyser de största tvifvelsmålen, då det från alla håll uppgifves, att smörförfalskning inom viss gräns kan ske utan att genom analys kunna upptäckas. Men jag tror icke, att denna möjlighet till förfalskningar kan hafva så stor praktisk betydelse, ty den beror på att förfalskaren skall våga lita sig till, att det smör, han förfalskar, skall ega så hög grad af flyktiga fettsyror, att tillsatsen af margarin icke nedbringa procentsatsen deraf, så att förfalskningen kan upptäckas. Det måste vara stor risk att experimentera härmed, åtminstone i större skala, derest, såsom jag anser nödvändigt, ett upptäckt falsarium bestraffas äfven med varans förlust. För öfrigt, om, såsom anhängarne af den rena ståndpunkten påstått, kontroll är omöjlig, då bör icke heller någon margarinlag ifrågakomma; men då, såsom herrarne känna och jag nyss visat, en mängd stora länder hafva margarinlagar, alla baserade på möjligheten af att utöfva tillfredsställande kontroll, torde sådan icke få anses så aldeles omöjlig. Att utfärda lagar, hvilkas efterlefnad icke kan kontrolleras, vore ett rent nonsens. Bättre då att icke utfärda någon lag alls.

Utskottet har i sitt utlåtande antydt något om färgning af margarin. Detta är endast helt löst berördt och endast med tanken på att skärpa kontrollen. Det har i Ryssland föreslagits, att margarinen skulle färgas röd med Alkana, och det torde kanske icke vara att göra margarinen mera osmaklig än t. ex. Eidamerost, som är, såsom vi veta, röd till färgen. För öfrigt har i Tyskland föreslagits ett färgämne, fenoltalein, hvarom den yngre Juhlin-Dannfelt yttrar sig på följande sätt: »Mer tilltalande förefaller då ett i Tyskland väckt förslag att försätta all margarin med ett ämne, fenoltalein, som har egenskapen att färgas starkt rödt af soda, pottaska och andra alkaliska ämnen. Af detta skulle blott 0,001 procent af margarinet vikt, d. v. s. en ren obetydlighet, erfordras, för att man genast skulle genom att inblanda litet upplöst soda eller pottaska på smöret se, om det var förfalskad med margarin. En så obetydlig mängd skulle ej gifva smöret den ringaste färg eller smak eller eljest vara skadligt men skulle gifva köparen på torg och i bod möjlighet att genast öfvertyga sig om smörets äkthet. Men för denna idés genomförande måste införsel af mar-

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.

(Forts.)

garin förbjudas och fabrikerne inom landet sättas under uppsigt af kontrollanter, som skulle till hvarje kerning eller hvarje fat oleo till-sätta nödig mängd fenoltalein.»

Hvad tillverkningskontrollen beträffar, så synes den mig ganska lätt. Kontrollören skulle tillse, att endast goda och sunda materialier användes och att tillverkningen skedde på ett hygieniskt tillfredsställande sätt, vidare att lagens föreskrifter efterlefdes i fråga om färgning, packning, försändning m. m. Rörande behovet af sådan kontroll får jag hänvisa till följande af herr Juhlin-Dannfelt citerade ord af en d:r Sell i Tyskland:

»1. Konstsmör, framställt af fett från friska djur, gifver, bortsedt från en kanske något ringare smältbarhet i jämförelse med verkligt smör, i allmänhet ingen anledning till antagandet, att det kan verka ofördelaktigt på människans helse.

2. Misstanke finnes, att en del i handeln förekommande konstsmör framställes af sådana råvaror och på sådant sätt, att faran för spridning till människor af sjukdomar, orsakade vare sig af vegetabiliska sjukdomsväckare eller ur djuriska parasiter, ej är med säkerhet utesluten.

3. Misstanke finnes, att en del konstsmör tillverkas af osmakliga råmaterial.»

Vidare yttrar rörande kontrollen egaren af Arboga margarinfabrik, Husberg, i sin skrift till civilministern följande ord: »Men icke alla helsovårdsnämnder och ännu mindre för landsbygdens kommunalnämnder står att för inspektionen erhålla ett så kunnigt och nitiskt biträde, som helsovårdsnämnden i Arboga lyckats finna, och min åsigt är alltså i korthet den, att margarintillverkningen bör ordnas på fullt fabriksmessig fot; att tillsynen bör utöfvas af fast anstälde kontrollörer; att desse kontrollörer böra afönas af staten, men att fabrikanten skall hafva skyldighet att till vederbörande landtränteri månadsvis i förskott, vid äfventyr af fabriken stängande, inbetala ett mot kontrollantens afföning svarande belopp.»

Herrarne behagade således finna, att äfven egaren af denna fabrik icke har något att invända mot en sådan kontroll. För öfrigt synes det mig, som smörkontrollen kunde utöfvas på vida mer praktiskt sätt än det, som man från flera håll föreställt sig, ty det bör icke komma i fråga att hvarje smördrittlet undersökes och kontrolleras. Det vore nära nog omöjligt. Det bör vara fullt tillfredsställande, om prof toges då och då och undersöktes. Risker kunde ställas så stor för den, som ville förfalska, att en sådan kontroll borde blifva alldeles tillfyllest.

Det har vidare sagts, att mellanrikslagen skulle lägga hinder i vägen för en sådan kontroll.

Det är möjligt att så är, men för min del får jag säga, att, såsom jag förstår saken, jag anser, att om här finnes en lag, hvilken föreskrifver, att här i landet ej får säljas eller utbjudas annan margarin

än kontrollerad och stämplad och att således ingen svensk man eger rättighet att sälja annan dylik vara, det icke kan ifrågasättas, att en norsk man skulle ega större rätt i detta afseende. Om således en norsk fabrik underkastar sig sådana, här stadgade kontrollföreskrifter och kan bevisa — hvilket ju lätt skulle låta sig göra genom att expediera varan i plomberade försändelser — att margarinen blifvit tillverkad under samma förhållanden, som gälla för det svenska fabrikatet, skulle den norska fabriken få här afyttra sitt alster, men också endast på detta villkor; och genom sådant tillstånd kan icke någon skada vara skedd. Längre synes deremot en norsk mans rätt icke kunna sträcka sig, då en svensk icke skulle hafva bättre rätt.

Vidare säga anhängarne af den rena ståndpunkten, att lagstiftningens ändamål icke vinnes genom de af utskottet föreslagna åtgärderna. Detta beror på hvad man menar, att ändamålet skall vara. Jo, säger man, det är att den engelske köparen skall på grund af den svenska lagens stadganden bibringas en fast öfvertygelse, att han från Sverige ej får eller kan få annat än rent natursmör. Godt och väl. Men enligt min tanke kan icke genom någon lag en sådan afsigt vinnas, ty ganska visst är, att engelske köpare fästa sig vid helt andra omständigheter än betraktelser öfver, hur pass strängt svensk lag kan eller icke kan verka. Betingar icke det svenska smöret genom sin egen beskaffenhet högsta pris och kan dervid hålla sig uppe, icke lära några lagstadganden kunna i det hänseendet hjälpa. Dessutom, äfven om ett alldeles absolut förbud skulle finnas mot tillverkning af margarin i Sverige, kan man ändå alltid tänka sig möjligheter för den, som vill förfalska sitt smör, att göra det. Att på det föreslagna sättet söka öfvertyga de engelska köparne om vårt smörs förträfflighet, torde sålunda vara alldeles lönlöst. Det synes mig således icke bevisadt, att det nämnda ändamålet skall vinnas, och jag anser det högst orimligt att ifrågasätta att göra ett experiment af så omfattande och betänklig art, som här är föreslaget, endast för att se om man möjligen skulle kunna lyckas. — Vilja åter den rena ståndpunktens anhängare söka förebygga all konkurrens på världsmarknaden, göra de sig skyldiga till en ren orimlighet, ty den lilla tillverkning af margarin, som kan ske i Sverige, är en försvinnande obetydlighet i jemförelse med den produktion deraf, som eger rum öfver allt eljes i världen och på världsmarknaden möter det svenska smöret. Huru stor denna konkurrens är, derom kan man göra sig en föreställning, då man erfar, att år 1887 förbrukades i Tyskland omkring 30 millioner och i England omkring 65 millioner kilogram margarin, de sistnämnda med ett värde af öfver tre millioner pounds sterling. Det synes dessutom af senaste uppgifter framgå, att margarinförbrukningen i England är i tilltagande, förbrukningen nemligen af ärlig margarin, som går under sitt rätta namn och ej under namn af smör, hvaremot smörimporten varit i aftagande, så att för närvarande omkring lika mycket margarin som smör torde der impor-

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

teras. Till följd häraf synes gifvet, att en svensk margarintillverkning icke skall kunna hafva den egenskapen att i konkurrenshänsyn utöfva något skadligt inflytande på den engelska smörmarknaden.

För öfrigt skola utan tvifvel statens kostnader blifva vida större, än man tänkt sig, om man vill helt och hållet förbjuda margarintillverkning i landet. Förslag har visserligen blifvit väckt om inlösen af de nu befintliga fabrikerna, men kostnaden härför kommer säkerligen icke att stanna vid den siffra, som i motionerna blifvit nämnd. Jag skall i detta afseende bedja att få hänvisa till hvad egaren af Arboga margarinfabrik herr Husberg härom yttrar i slutet af sin nyssnämnda skrifvelse till civilministern. Han säger: »— — om motionärerna gå till sig sjelfva, torde de alltså finna, att jag icke gerna kan vara nöjd med en sådan partiel inlösen, som af dem föreslagits och som skulle blifva min ruin. Min näring står under lagens skydd lika väl som jordbrukarens och är vederbörligen reglementerad genom 1885 års margarinförordning, mot hvilken jag vet mig icke hafva begått något fel, men utöfver hvars stadganden jag af eget initiativ ombesörjt en vid fabriken fortgående kontroll. Under sådana förhållanden lärer väl första vilkoret för ett margarinförbud alltid blifva, att icke ens den minsta del af min välfångna egendom varder mig beröfvad utan fullständig godtgörelse. Men till denna egendom räknar jag, förutom byggnader, maskiner och öfriga inventarier, jemväl det värde, denna affär, på hvars planläggning och ordnande jag använt nära två års mödosamt arbete, må finnas hafva i sin egenskap af affär, det vill säga såsom en näring, af hvilken jag, om förbudet icke mellankommit, kunnat påräkna min framtida nöjaktiga utkomst; hvarförutan jag slutligen gör anspråk på ersättning icke allenast för hafda organisationskostnader, utan jemväl för den skada, som för mig skulle uppstå derigenom, att åtskilliga kontrakt, hvilka, vid sidan om margarinfabrikationen, nu gifva vinst, i och med samma fabriktions upphörande komme att för mig blifva förlustbringande.»

Jag vet naturligtvis icke, hvilket afseende skulle kunna fästas vid dessa ersättningsanspråk, men att de åtminstone i någon mån äro berättigade, torde vara otvifvelaktigt.

Till sist ber jag att få försäkra, att ingen kan hysa större sympati för Sveriges förnämsta handtering, dess jordbruk, än jag, men på samma gång jag uttalar detta, får jag säga, att jag tänker allt för högt om denna Sveriges modernäring och dess utöfware för att tro, att deras närings förkofran skulle behöfva vinnas genom våldsåtgärder mot en annan lofflig inhemsk handtering, som ock står under lagens skydd. Utöfvarne af jordbruksnäringen ega emellertid obestriddlig rätt att å sin sida fordra skydd mot olaga intrång på deras område och jag har den öfvertygelse, att sådant skydd vinnas — men också behöfves — i de åtgärder, som af utskottet föreslagits. På denna grund yrkar jag, herr grefve och talman, vördsamt bifall till utskottets hemställan i sin helhet, dock, hvad särskildt den föreliggande punkten

beträffar, med den förändring, hvarom herr Lothigius vid diskussionens början framställde förslag och som endast angår uteslutandet af några ord utan betydelse i sak.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet i denna fråga, på det jag icke, för den händelse Första Kammaren olyckligtvis skulle biträda Andra Kammarens beslut deri, måtte misstänkas att med min röst hafva bidragit till ett för fäderneslandet och dess näringar så skadligt beslut.

Denna fråga har af sina tillskyndare blifvit uppblåst till en stor fråga, något som den enligt min tanke i och för sig alldeles icke är. I tidskrifter, i brochyror och vid vederbörande myndigheters sammanträden har man nemligen sagt, att detta är en fråga, som berör hela vårt jordbruk, och att på densamma beror dess vara eller icke vara. Jag tror, att denna åsigt är ofantligt öfverdrifven. Säg då hellre, såsom jag är öfvertygad sanningsenligt är, att af frågan beröras en mängd mejerier och bolag samt en och annan större godsegare, hvilka till främmande länder afsända sin produktion af smör. Jag har för länge sysselsatt mig med svenskt jordbruk och för mycket studerat hit hörande frågor för att kunna låta mig förledas att tro, att denna är en för jordbrukets vara eller icke vara så högst vigtig fråga. Ty hvad berör frågan egentligen, mine herrar? Jo, försvararne af den så kallade *rena* ståndpunkten mena, att priset på svenskt prima smör skall minskas med några öre per kilo, om man icke i England får vissnet derom, att margarin får hvarken införas till eller produceras i Sverige. Det har dock redan af föregående talare anförts många bevis för att denna åsigt är falsk och ådagalagts, att smör från länder, som hafva margarintillverkning, likväl står i pris högst på listan. Det har vidare visats, att snart sagdt alla civiliserade stater ej blott i Europa utan äfven i Nord-Amerika hafva margarinlagar och sålunda lagstiftat till stöd för företagsamheten samt afsett att grunda en lofflig näring genom margarinindustriens ordnande.

Det är en besynnerlig sak, denna agitation, som i hela landet drifvits mot margarinen, och jag erkänner med bedröfvelse, att många af mina meningsfränder i tullpolitiskt hänseende låtit förleda sig att inslä på en så farlig och oriktig bana. Jag fruktar att en sjukdomsform af smittosam art bekajat dem, hvilken kan kallas *margarinfeber*, och jag får bedja herr generaldirektör Almén och doktor Dickson att studera denna sjukdom, medan den ännu befinner sig i sin högsta kulmination.

Den *rena* ståndpunktens försvarare göra så mycket väsen af hushållningssällskapens yttranden, därför att nitton sådana hafva ställt sig på den ståndpunkten, att de begärt förbud mot import till och tillverkning i landet af margarin, samt framställa uttalandena i dessa resolutioner såsom jordbrukarnes allmänna mening. Men går man dessa hushållningssällskapens resolutioner närmare in på lifvet, förlora

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

de enligt min tanke mycket af sin vigt och sitt värde. Först och främst bestå hushållningssällskapen i de olika länen, som bekant är, af hundratals personer. Jag har mig emellertid bekant — troligt är att dessutom många uppgifter i detta afseende gått mig förbi — att då med anledning af Kongl. Maj:ts remiss af margarinkomiténs förslag dessa resolutioner af hushållningssällskapen fattats, de på många håll beslutats å sammanträden, dervid närvarit kanske blott en fjerdedel eller en tredjedel af sällskapet's samtliga ledamöter, emot större eller mindre minoriteter, som icke velat deltaga i beslutet. Detta gör, att man enligt min åsigt bör med största försigtighet upptaga dessa så kallade uttryck af en *allmän* åsigt bland alla jordbrukets idkare.

En annan anledning till min tyekan rörande vigten och värdet af detta beslut är, att jag fruktar för att åsigten om nödvändigheten af förbud mot införsel och tillverkning af margarin blifvit fotad på likuande åtgöranden, som för ett trettiootal af år sedan bekajade Sveriges land och folk, när fråga var om att afgifva opinionsyttringar för den yrkade förändringen af vår representation, och hvilka föranledde Sveriges dåvarande erkebiskop att yttra, att opinionen för representationsförändringen vore snarare tillverkad än verklig. Jag fruktar, att det förhåller sig på samma sätt med denna opinion mot margarinen. Många faktiska bevis torde härfor finnas. Här i min hand håller jag ett dylikt faktiskt bevis, som måste erkännas såsom riktigt och hvilket meddelats i två nummer af tidningen Dagens Nyheter, för den 16 och 18 februari innevarande år. Jag vill icke i protokollet införa det samma, hvaremot det står fritt för en hvar af kammarens ledamöter, som så önskar, att deraf hos mig enskildt taga del. Jag har för mycken aktning och tillgifvenhet för upphofsmannen till denna agitation för att vilja gifva vidare spridning deråt, men mycket säkert är, att det direkt förklarar anledningen till att de allra flesta hushållningssällskapen med så sällspord enighet bemött margarinkomiténs lagförslag.

Jag har med största uppmärksamhet läst så väl allt, som förekommit rörande margarinfrågan i olika tidningar, i längre och kortare artiklar — här har jag en bundt af sextio till sjuttio stycken — som ock alla brochyren i ämnet, hvilka jag kunnat komma öfver — här äro elfva stycken. Jag har sålunda sökt att från både sakkunnigt och icke sakkunnigt håll skaffa mig undervisning i frågans alla detaljer för att kunna bilda mig ett sjelfständigt omdöme deri och jag kan försäkra herrarne, att detta omdöme utfallit, på sätt jag redan nämnt, så, att jag måste vara en deciderad fiende till hela den åsigt, som af den så kallade *rena* ståndpunktens försvarare framställts och tillspetsats i synnerligast Andra Kammarens beslut i frågan. Jag anser, såsom jag förut nämnt, att denna fråga icke berör hela vår jordbruksnäring, ej ens hela vår ladugårdsproduktion, utan att den blott angår de stora mejerierna och några stora smörproducenter i landet. Min åsigt är, att det är det egna intresset, som förvillat det i mångt och mycket sunda omdömet hos den rena ståndpunktens försvarare. Denna stånd-

punkt är klarligen falsk. Mångfaldiga bevis föreligga, särskildt i herr Husbergs af föregående talare anförda tryckta inlägga i frågan till Kongl. Maj:t, derom att margarinförbud icke skall hafva något inflytande till att göra svenskt smör begärligare och höja dess pris i England. Det har visats att det holländska faktorismöret på senare år (herr Husberg har uppgifvit prisnoteringarna derå från den 8 september 1888 till den 26 januari innevarande år), oakadt Holland är det största margarinproducerande land i verlden, städse hållit sig i pris nära det finaste danska exportsmöret och vid två tillfällen, den 13 oktober och den 17 november, stått lika högt som det danska smöret, hvaremot Hollands efter den gamla metoden tillverkade smör stått vida lägre. Orsaken till det holländska smörets låga ståndpunkt har sålunda icke varit, att margarin i Holland tillverkats, utan den att holländarne under flera år i många afseenden försummat sin smörproduktion, hvarigenom denna blifvit sämre, än hvad i äldre tider varit förhållandet. Såsom af föregående talare för min åsigt framhållits, är Danmark det bästa beviset för, att margarintillverkning icke är till skada för smörpriset. Såsom herr Bennich omtalat, har äfven Sverige i nio till tio år haft fri margarintillverkning och vi hafva ändå sett, att det svenska mejerismöret haft och fortfarande har en strykande afsättning i England. För öfrigt har åtminstone hittills — jag vet ej hur det kommer att gå härefter — förhållandet varit, att det bästa svenska smöret till England tagit vägen genom Danmark, der det finnes en ganska stor margarintillverkning, men ändock har detta förhållande icke varit till skada för priset på vårt smör.

Vidare anser jag, att genom de åsigter, som förfäktas af den rena ståndpunktens vänner, sättes en outplänlig fläck på tullskyddets hittills blanka sköld. De drifva nemligen en prohibitistisk sats och visa en grym likgiltighet för de mindre bemedlade samhällsklassernas rätt och bästa. Jag vill ej vara med om något sådant och jag skulle beklaga den stora tullskyddsfrågans rättfärdiga sak, om genom just skyddsvännernas i denna kammare tillskyndelse ett dylikt förbud blefve Riksdagens beslut. Vi hafva hittills varit protektionister, icke prohibitister. Herr Bennich tycktes i sitt anförande vilja förväxla protektionism med prohibitism, men jag tror att han dervid, som vanligt då han kommer in på tullskyddets gebiet, litet grand fantiserat, ty dessa begrepp äro ej alls detsamma. Det ena gillar jag af all min själ och har arbetat för med all min kraft; det andra kommer jag, när det uppträder under form af ett margarinförbud, att med alla till buds stående medel förkasta och bekämpa.

Äfven ett annat skäl att bestrida de åsigter, som hota att blifva Riksdagens beslut i margarinfrågan, har af herr Bennich, till hvilken jag har glädjen att fullkomligt sluta mig i denna punkt, anförts, nemligen att ett sådant beslut skulle vara att förqväfva näringsfriheten i vårt land till förmån för ett förkastligt och snålt intresse.

Näringsfrihetsfrågan i vårt land är så betydande och storartad,

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

att det vore sorgligt, om en så mesquin fråga, som nu är föremål för öfverläggning, skulle delvis förqväfva denna frihet. Ordspråket säger, att det endast är första steget, som kostar. Bli det nu taget, kommer man sedan att begagna detta första steg såsom ett prejudikat i många andra riktningar, och detta skulle jag högligen beklaga.

Behöfves något sådant, mine herrar? Nej visserligen icke! Först och främst är det alls icke bevisadt, att smörprisen skola sjunka så ofantligt, att jordbruksnäringens vara eller icke vara skulle deraf bero. Detta är falskt; det har tvärt om visat sig, att detta icke har något inflytande på smörpriset i England. Och för det andra, hvad importen af margarin beträffar, kan den ökade kontrollen mycket väl sätta en skräck i alla sådana, som vilja förfalska natursmöret med margarin. Herr Svedelius har nyss uppläst några paragrafer ur den amerikanska margarinlagen, och jag vill gerna sluta mig till flera af dessa, ty jag kan icke neka, att den, som förfalskar en vara och säljer mängdt för omängdt, bör finnas saker till urbota straff; och blefve sådant straff här föreskrifvet för förfalskningar med margarin, tror jag, att högst få, om ens någon, skulle våga verkställa sådan förfalskning för att profitera af försäljningen af den förfalskade varan.

Hvad beträffar frågans behandling vid förra och vid denna riksdagen, så vill jag här omnämna, att, på sätt litet hvar känner, Andra Kammarens tillfälliga utskott uppställt tre punkter, som vunnit Andra Kammarens bifall. Den första punkten, angående förbud mot införsel af margarin och oleomargarin, bifölls af Andra Kammaren med 126 ja mot 68 nej. Huru blef den behandlad förra året i denna kammare? Jo, den bifölls med 41 röster mot 40, således med en rösts majoritet. Den andra punkten i Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande vid denna riksdag innehöll, att Riksdagen skulle anhålla, det Kongl. Maj:t måtte utfärda förbud emot tillverkning inom riket af margarin. Denna punkt bifölls nu i Andra Kammaren med 116 ja mot 76 nej, men deremot förkastades ett liknande förslag förra riksdagen i denna kammare med 40 röster mot 35. Den tredje punkten i Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, angående en anhållan hos Kongl. Maj:t, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införes, skulle, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas, har vid denna riksdag af Andra Kammaren bifallits utan omröstning, men samma förslag förkastades förra riksdagen af denna kammare med 43 röster mot 34. Så står frågan hittills och så har denna kammare hittills besvarat denna stora margarinfråga. — Hvad innevarande Riksdag beträffar, så förestår kammarens beslut öfver de tre punkter, som nu äro föredragna till öfverläggning. Ganska eget är det, mine herrar, att det beslut, som första tillfälliga utskottet i denna fråga fattat, är dikteradt af *en*, säger *en*, ledamot af detta utskott. Utskottet består af fem ledamöter. Två ledamöter, nemligen herrar Lothigiuss och Rundbäck, hafva stält sig på samma standpunkt som Andra

Kammaren, ty icke nöjda med det beslut, som utskottet här fattat, vilja de hafva det skärpt på sätt Andra Kammaren beslutat, nemligen med förbud mot tillverkning inom landet af margarin.

Två andra ledamöter af utskottet hafva affattat en reservation, för hvilken jag hembär desse herrar min stora tacksamhet. Jag ber att få förena mig med dem om denna reservation, som jag finner vara alldeles förträffligt skrifven.

Således är det tillfälliga utskottets betänkande, sådant det nu föreligger, affattadt af *en*, säger *en*, person. Det är någonting högst märkvärdigt, men så är likväl förhållandet.

Hos alla civiliserade folk finnes det margarinlagar. Det är beklagligt, att icke dessa lagar i komiténs förslag blifvit publicerade i öfversättning. Jag har dem här alla i ett arbete, som utgifvits i Frankrike och som kallas: *La margarine et le beurre artificiel procédés de fabrication, dangers au point de vue de la santé, procédés chimiques et physiques employés pour la reconnaître législation française et étrangère.* Par Ch. Gérard et J. de Brevans.

Detta arbete är vida grundligare än något af de arbeten, som utkommit här i Sverige. Om man genomläser den del af detta arbete, som handlar om möjligheten för vetenskapen att upptäcka förfalskningar af natursmör med margarin, finner man, att vetenskapen ännu icke i denna stora, viktiga fråga sagt sitt sista ord. Det har gjorts undersökningar, så väl kemiska som fysiska och mikroskopiska, och det är särskildt märkvärdigt, huru långt man hunnit att på mikroskopisk väg skilja natursmör från margarin. Vetenskapens arbete i denna fråga fortsättes oafattligt, och oaktadt vetenskapen hittills icke kommit längre än till att upptäcka de förfalskningar, som uppgå till mer än 15 procent af varans vikt, så lider det intet tvifvel, att man kan och skall komma längre, och då blir faran för förfalskning af natursmör liten eller ingen; och äfven det manar oss att icke vidtaga så omstörtande åtgärder, som här äro ifrågasatta för en så liten sak.

Slutligen har jag gömt det bästa till sist, d. v. s. det enligt mitt förmenande bästa inkastet mot giltigheten af deras mening, som önska ett margarinförbud både med afseende på införsel och tillverkning. Jag tror nemligen, mine herrar, att denna fråga ännu icke har blifvit tillräckligt belyst för Riksdagen, och att Riksdagen borde så mycket högakta sin regering, att den inväntar regeringens mening om frågan, hvilken jag så mycket hellre förmodar komma att föreläggas Riksdagen, som ju regeringen har tillsatt en särskild komité för frågans utredning, har infordrat vederbörande landshöfdingeembetens och hushållningssällskaps utlåtanden öfver det lagförslag, som komitén framlagt, samt har utskickat en sakkunnig person för att i främmande länder taga närmare kännedom om frågan. Det är ju gifvet, att vilja vi frågans framgång, böra vi handla med full sakkännedom, och dertill fordras, att vi invänta regeringens proposition i ämnet. Denna har icke kunnat, förmodar jag, aflemnas ännu till Riksdagen, ty alla ve-

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

derbörande myndigheter hafva icke ännu sagt sitt sista ord. Under sådana förhållanden kommer jag att yrka afslag å den första punkten i utskottets hemställan. Deremot vill jag icke yrka afslag å andra och tredje punkterna. Jag är med om dessa punkter. Men då redan här af två reservanter blifvit yrkad, att Riksdagen skulle besluta förbud mot tillverkning inom riket af margarin, så får jag äfven på det högsta motsätta mig detta yrkande.

Herr Smith: Som den siste talaren på ett särdeles värtaligt sätt till min stora förvåning försvarat den konsumerande allmänhetens rättigheter, kan jag högst väsentligt inskränka mitt yttrande.

Jag ber till en början få fästa uppmärksamheten på, att Första Kammarens tillfälliga utskott har i första punkten föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, utfärda förbud mot införsel af konstgjordt smör eller margarin äfvensom af oleomargarin. I vår nu gällande tulltaxa har dock Riksdagen bestämt, att margarin får införas mot en tull af 20 öre pr kilogram. För min del känner jag intet grundlagsstadgande, som medgifver Kongl. Maj:t att upphäfva en så beskaffad tullsats, som är af Riksdagen antagen och af Kongl. Maj:t sanktionerad. Jag trodde, att Riksdagen skulle nödgas i en annan form fatta sitt beslut derom. Man har visserligen någon gång tolkat grundlagen på det sättet, att Kongl. Maj:t skulle kunna taga bort tullar, men derom torde man dock ännu icke vara alldeles ense. Då Kongl. Maj:t således icke har någon ostridig grundlagsenlig rätt att utan vidare förbjuda margarin till införsel och borttaga den tull, som derå af Riksdagen och Kongl. Maj:t är åsatt, och då Kongl. Maj:t i alla fall vid denna frågas öppning måste taga i betraktande gällande traktater och mellanrikslagen, så tror jag icke, att det vore något synnerligen behagligt uppdrag regeringen finge, om Första Kammaren, i likhet med hvad Andra Kammaren gjort, uttalade den önskan, att regeringen utan vidare utfärdade importförbudet. Jag tror ej heller att majoriteten i Riksdagen framdeles skulle få anledning att vara synnerligt nöjd med en så beskaffad åtgärd, emedan den i framtiden, då systemförändring å nyo inträder, skulle kunna förorsaka en hel del trassel och godtyckligheter.

Talare från den rena sidan hafva förklarad, att ett af hufvudmotiven för deras yrkande är fosterlandskärleken, då deremot en annan talare har förklarad, att den krassaste egennyttia förestafvat förslaget. För min del tror jag mig kunna, utan att gå så långt som den sistnämnde talaren, bevisa, att egennyttan verkligen här spelar en rol. Det är otvifvelaktigt, att priset på smör genom margarinens upptäckande har gått ned och ännu tenderar att ytterligare gå ned, och att således det svenska jordbruket otvifvelaktigt skadats vid sin smörexport genom den nya produkten. Det skulle naturligtvis vara en stor fördel för Sveriges jordbrukare att få helt och hållet beherska den svenska smörmarknaden, hvilket icke kan ske med tullarnes till-

hjälp, emedan här en öfverproduktion af smör eger rum. Men de kunna icke för närvarande beherska marknaden, emedan den margarin, som produceras inom landet eller hit införes, nedpressar konsumtionspriset å sämre smör inom landet. Om nu Kongl. Maj:t utfärdar förbud mot införsel och tillverkning inom landet af margarin, så ligger det i sakens natur, att konsumtionspriset på sämre smör måste stiga, ty producenterna veta, att de icke hafva konkurrens med margarin och ej heller med utländskt smör, då detta äfven af dålig kvalitet är åsatt en införseltull af 20 öre pr kilogram. Det är således alldeles gifvet, att priset på i synnerhet sämre smör, som de fattigare klasserna måste använda, skulle genast stiga. Och till hvilkas fördel? Jo, till smörproducenternas förmån men till skada för den stora konsumerande allmänheten eller hufvudsakligen de fattigaste klasserna. Om man, innan man kom fram med detta förslag, föreslagit att taga bort tullen på smör och sålunda utjemna prisen i någon mån, hade något talande skäl förefunnits, men nu deremot fruktar jag, att resultatet endast blir prisstegring till förmån för ett fåtal och till skada för flertalet. På grund deraf måste jag yrka afslag å första punkten.

De andra punkterna deremot har man velat påstå vara berättigade, därför att man icke skulle kunna åstadkomma någon verksam kontroll öfver tillverkningen och importen af margarin. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att i Frankrike t. ex. finnes det en jordbruksprodukt, som heter vin, hvilken är värd ofantligt mycket mera än det svenska smöret och för hvilken prisdifferenserna äro mycket större, hvarjemte svårigheterna att analysera vinet äro nästan omöjliga att öfvervinna. Det finnes en sorts vin, som benämnes Grand vin de Chateau Lafite, hvilket under goda år kostar ända till 10,000 francs per tonneau. Några fot från Chateau Lafites kulle växer på plana marken det vanligen s. k. bondvinet, som samtidigt säljes för 500 fr. per tonneau. Man sade fordom att detta dyrbara vin från Chateau Lafite borde skyddas från förfalskningar, och huru har man gått till väga för att åstadkomma detta. Icke med några analysförfaranden, utan man har stiftat en lag, som förklarar, att sedan egaren af Chateau Lafite låtit vederbörligen inregistrera sitt märke, så eger han *ensam* att inbränna på korken å hvarje butelj äkta Chateau Lafite. Skulle någon annan taga sig för att äfven använda samma på korken inbrända märke, blir denne straffad dels med böter, dels med årslångt fängelse. Deremot äro äfven andra oförhindrade att skrifuva Lafite på sina etiketter å vinflaskorna, om blott de derjemte sätta ut sitt namn, ty då vet man genast att det icke är det äkta Chateau Lafite, d. v. s. Rothschilds Chateau Lafite, utan ett annat sämre och billigare vin. Alla de klassificerade vinerna i Frankrike äro på detta enkla sätt skyddade från alla förfalskningar. Någon liknande lag borde äfven kunna införas beträffande smöret här i landet. Hvad hindrar att få en så beskaffad lag, som kontrollerar sig sjelf utan analyser, som helt enkelt förklarar, att hvarje smörproducent, som låtit vederbörligen registrera in sitt märke, är

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

ensam berättigad att använda detta, och att den, som förfalskar detta märke, straffas med höga böter, som tillfalla angifvaren, eller fängelse? En producent, som är mån att behålla sitt smörs anseende, låter då registrera sitt märke och förser sedan med detta de kärl, hvori han packar sitt smör. Dermed är den goda varan skyddad, och denna betalar sig alltid högt, hvar än den kommer ifrån. Detta har jag många gånger under mina resor utomlands haft tillfälle att se. Jag vill tillåta mig anföra ett exempel. När jag var i Wien förra året, meddelade mig vår dervarande minister, att der fans en butik, der ett särdeles utmärkt smör såldes för tre gånger det vanliga smörpriset. Jag för genast dit och köpte en bit af detta utomordentliga smör, som kostade, efter hvad jag vill minnas, ungefär 3 kr. skålpundet. Jag köpte äfven af de två andra smörsorter, som funnos i samma butik. Smörbitarne inlades i ett särskildt slags oljadt papper, som begagnades i butiken. Jag tog hem dem med mig och öfverlemnade dem åt ett par af Skånes förnämste smörproducenter och bad dem söka taga reda på, om icke lika god vara skulle kunna åstadkommas i Sverige. De undersökte smöret och förklarade det dyraste vara något alldeles utomordentligt, ehuru äfven de andra sorterna voro mycket goda. Med stöd häraf, äfvensom af hvad jag erfarit i andra länder rörande deras smör, påstår jag, att om någon af våra smörtillverkare lyckas tillverka ett verkligt godt och hållbart smör, så är det intet hinder att genom lagstiftning skydda honom för oärlig konkurrens, så att han kan få högt pris för sin goda vara, ty den, som gör en utmärkt vara, han får också väl betaldt i alla länder.

Under sådana förhållanden anser jag, i likhet med den siste tälaren, att en lagstiftning i denna riktning, som kunde fullständigt skydda både konsumenter och producenter — konsumenten från att få en dålig eller sekunda vara under namn af prima, och producenten från att få sin varas anseende förstördt af förfalskare — vore det både nödvändigt och nyttigt att få införd ju förr dess hellre. Men då Kongl. Maj:t har en så beskaffad lagstiftning under arbete, så synes det mig, att höfligheten fordrar, att vi lemna Kongl. Maj:t tid att till nästa riksdag inkomma med ett förslag i ämnet, och jag är öfvertygad, att vår nuvarande regering skall på allt sätt bemöda sig att få denna för fosterlandet viktiga fråga löst på ett lyckligt sätt.

Jag anhåller därför om afslag å äfven de begge sista punkterna.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Claëson: Den talare, som inledde debatten i denna fråga, tillfälliga utskottets ärade ordförande, ansåg, att man för att gifva behörigt skydd åt mejerihandteringen, hvilkens vikt väl ingen under-skattar, skulle se sig nödsakad att meddela förbud både mot införsel och tillverkning af margarin, hvarvid han tillade, att om vi efter ett eller annat år finna, att vi gått för långt, kunde vi lätt taga bort för-

budget igen. Redan denna tanke utgör ett af de kraftigaste skälen att icke nu stadga detta förbud, ty det är vida lättare att underlåta att slå i hjel en näring än att efter ett par år åter väcka den till lif, och när ett sådant förbud borttages, äro icke dermed alla de trakasserier, de kostnader och allt det missnöje borttagna och afhjelpa, hvilka hafva varit en följd af förbudet. Jag tror dock, att detta framtids-perspektiv mindre stod framför honom än den närvarande utsigten att döda denna nya näring. Att döda en i sig loflig och laglig näring, af hvilken en betydlig del af landets befolkning har nytta, och än större del får nytta, om näringen får lefva, är efter mitt förmenande en sådan radikalkur, som icke tillgripes annat än under de mest förtviflade omständigheter. Jag frågar, om verkligen omständigheterna nu äro så förtviflade, att män, af hvilka man bör kunna vänta så mycken betänksamhet som Första Kammarens ledamöter, skulle kunna vilja tillgripa ett så obilligt och hittills oerhördt våldsmedel mot en näring? Herrarne veta, att dödsstraffet icke är afskaffadt hos oss, men vi hafva dock fortskridit så långt i humanitet, att det ytterst sällan kommer till användning och då endast mot de gröfsta och afskyvärdaste brottslingar, och vi domare göra oss till en samvetssak att icke döma någon till döden på blotta anklagelser, på misstankar, de der ej ens äro af sannolikhetsskäl bekräftade. Om dessa principer af humanitet och varsamhet, hvilka vi alla gilla, när det gäller att beröfva en människa lifvet, om de i någon mån få komma till heders nu, när det gäller att beröfva en svensk näring lifvet, då är margarin-industrien räddad till lifvet, till, såsom jag hoppas, ett långt och lyckligt lif; ty, såsom många föregående talare förklarar, det finnes intet bevis för de gjorda klagomålen. Den enda så att säga officiella anklagelse, som finnes i motionen och i Andra Kammarens utskotts betänkande, är att margarinindustrin skulle skada mejerihandteringen och det på sådant sätt, att, om mejerihandteringen icke funnes, skulle utländingen hafva den största tillit till vårt smör.

Det är redan fullkomligt visadt af andra talare, att denna princip är alldeles ohållbar, ty den hvilar på den förutsättningen, att de engelske smörimportörerna skulle besitta en större grad af naiv och oskuldsfull godtrogenhet, än som finnes hos människor i allmänhet och affärsmän i synnerhet.

Lika med en föregående talare anser jag, att bakom det uppgifna skälet till förbud ligger fruktan för konkurrens emellan margarinindustrin och mejerihandteringen. Jag tror att denna konkurrens är lindrig och vida mindre farlig än den, som eger rum emellan en mängd andra näringar i vårt land. Priset på allt det smör, som kan exporteras vare sig under benämningen prima eller sekunda, bestämmes helt och hållet af utlandet, företrädesvis England. För dessa smörsorter kan någon egentlig konkurrens med margarin icke komma i fråga, utan det skulle vara för de sämre smörsorter, hvilka ej äro säljbara i utlandet. För min del är jag öfvertygad, att denna konkurrens skulle

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomar garin.*

(Forts.)

komma mejerihandteringen till godo. Jag vill såsom bevis härför framdraga förhållandena i min egen hembygd. Der har på senare tiden uppstått en mängd små mejerier, grundade på aktier med jemförelsevis ringa aktiekapital, och jag hoppas, att det icke skall dröja länge, innan ett större antal sådana kommer till stånd. Dessa mejerier skicka sitt smör till utlandet och, om vi vilja köpa af deras smör, få vi betala det pris, som betingas på exportorten. Men det tillverkas äfven smör i bondstugorna, och i en och annan af dessa göres det nog godt men i många fall göres det sådant, att om herrarne finge se prof, på hvilka jag haft tillgång, skulle ni medgifva att allt hvad som sagts om det motbudande hos margarin vore en obetydlighet mot dylikt dåligt smör. Snusk af hvarjehanda slag är i hög grad en beståndsdel deri, och för att taga bort smaken deraf, tillsättes groft salt i stor mängd, så att smöret smakar bara salt. Om denna smörtillverkning i stugorna försvunne, blefve följdén, att mjölken, som betalar sig ganska illa, när den användes till tillverkning af dåligt och i följd deraf lågt betaldt smör, i stället bures till mejerierna; och dessa små mejeriers tillvaro beror icke så mycket på afsättningen, ty dertill finnes alltid tillfälle i England, som derpå, att de få tillräcklig tillförsel af mjölk.

På de andragna grunderna kan jag naturligtvis icke vara med om något tillverkningsförbud. Hvad införsel förbudet beträffar, är det den väsentliga skilnaden, att detta icke är något dräpslag mot en svensk näring, men det synes oegentligt, att en näring, som ett parti vill slå till döds, skulle genom införsel förbudet få ett skydd, som ännu aldrig kommit någon näring till del, och då det särskildt icke kan blifva verksamt mot Norge, hvarifrån den norska margarinen kommer, så hemställer jag, huru vida det kan vara skäl att derför utbyta det protektionistiska systemet mot ett prohibitistiskt.

Jag ansluter mig därför till det af herr Almén m. fl. framställda afslagsyrkandet.

Herr Kockum: Det var med anledning af ett yttrande, som faldes från östgötabänken i onsdags, som jag begärde ordet. Om jag icke hörde orätt, så yttrade talaren på östgötabänken, att vi, hans motståndare, ville ingenting göra för att förebygga förfalskningar. Jag vågar bestrida riktigheten af detta påstående och såsom bevis åberopa, att för fyra år sedan just en motståndare till den rena ståndpunkten väckte motion i denna kammare, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse med anhållan om kontroll å tillverkning och försäljning af margarin, på det icke den konsumerande allmänheten skulle blifva på något sätt bedragen. Och denna motion blef bifallen af utskottet och äfven inom kammaren, utan att en enda röst höjde sig deremot. Detta är ett tillräckligt bevis, att vi, som äro motståndare till den rena ståndpunkten, icke äro vänner af förfalskningar. Jag tog mig friheten först väcka denna motion, och ingenting har inträffat sedan dess, som förändrat min ståndpunkt, hvarför jag ock

kommer, nu såsom förut, att ställa mig såsom motståndare till den rena ståndpunkten, och följaktligen yrkar jag afslag å utskottets förslag.

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

Herr Flach: Jag inser allt för väl, att tiden är så långt framskriden, att herrarne vilja hafva slut på denna diskussion, och jag är också sjelf angelägen att få slut derpå. Men då jag förut under denna riksdag icke yttrat mig mer än en gång, så må det väl tillåtas mig att nu en gång till få pröfva kammarens tålmod i denna fråga, som ligger mig så varmt om hjertat. Flertalet, som yttrat sig mot den rena ståndpunkten, hafva hufvudsakligen hållit sig till detta våld mot näringsfriheten, detta hänsynslösa våld, såsom en person yttrade, hvilket vi vilja begå. Jag är lika angelägen, som någon af eder, mine herrar, att bevara vår näringsfrihets bestånd, men jag frågar eder, mine herrar, ännu en gång: om en näring vill genom förfalskningar, bedrägeri och svek intränga i en annan näring och söka förstöra den, är det icke då statsmagternas, regeringens och Riksdagens, ovilkorliga pligt att på hvad sätt som helst, med de kraftigaste medel, som må finnas lämpliga, söka tillintetgöra sådana förfalskningar, som här äro i fråga. Sättet att göra detta kan jag, för min del, icke finna vara något annat än att för tillfället yrka förbud för tillverkningen. Kunna herrar margarinhängare och deras kemister, eller regeringen, finna ett lämpligare och kraftigare medel att förhindra förfalskningar, så vill jag gerna vara med derom, ty jag är icke hänsynslös till min natur och vill icke vara med om några hänsynslösa åtgärder.

En del af våra motståndare hafva ock talat om konkurrensen. Jag har icke i mitt föregående yttrande talat ett ord derom. Här är icke fråga om konkurrens utan om förfalskningar. Vill margarinen ställa sig ärligt vid vår sida och säga: »här är jag och der är ni», då skall jag icke frukta denna konkurrens. Ty margarinen, huru väl den än må vara beredd, kan dock icke konkurrera med prima smör, och att få prima smör i marknaden, det är dertill vi alla skola verka, som hafva mejerihandteringen om hand. Jag är ingen vän af sekunda smör, och jag skall gerna se, att de, som tillverka detta, bringas att söka tillverka ett bättre smör. Men det är som sagdt icke konkurrensen, jag talar om eller fruktar. Hvad beträffar förfalskningar, så hafva en del talare här sagt, att de kunna icke bevisas. Ja, jag frågar, kunna herrarne bevisa, att de icke hafva skett? Jag kan emellertid visa, att några sådana förfalskningar hafva skett, åtminstone hvad beträffar att vilja under en falsk skylt uppträda. Så veta vi, att den 10 december 1885 fälades tre smörhandlare i Malmö för brott mot margarinlagen till 90 kronors böter, och 1887 fälades en smörhandlare för samma brott till 210 kronors böter. De hade dels en mängd dritlar konstgjordt smör, som icke voro märkta som sådana, dels hade de icke plakat på väggarne, som visade, att de hade margarin. Det var icke förfalskning af smör med margarin, men det var förfalskning på ett annat sätt, och jag är fullkomligt öfvertygad, att om blott margarin

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

får tillverkas i landet, komma förfalskningar på alla möjliga sätt att bedrifvas. Vi veta, att i Danmark hafva personer tillskrifvit alla jordbrukare bref och erbjudit sig lära dem att göra margarin och lära dem att förfalska smör med margarin. Dit komma nog äfven vi, om det får fortgå på detta sätt. Jag vill nu taga fasta på ett yttrande, som en talare i denna kammare, herr Almén, hade vid förra riksdagen, då denna fråga var under diskussion. »Min öfvertygelse är», sade han, »att den tid kommer, då det icke lönar sig att göra smör, och hvad skall man då göra med mjölken?» Ja, detta yttrande är väl det allra tydligaste beviset på den ärade talarens afsigt att vilja tillintetgöra mejerihandteringen. Detta lättsinniga yttrande härledde sig troligen icke af annan orsak, än att den ärade talaren icke begriper jordbruk, icke begriper mejerihandteringsens vigt för jordbruket och icke *vill* begripa jordbrukets vigt för hela landet.

Jag har funnit, till min förvåning, att flertalet af de ärade herrar, som yttrat sig nu under dessa båda dagar mot den rena ståndpunkten, tillhöra frihandelspartiet. De vilja således göra denna fråga till en partifråga, som den dock icke är, utan den synes mig vara en rent fosterländsk fråga, som rör hela landet. Men då nu så har skett, så vill jag blott föra till minnes, huru herrar frihandlare, då de hade magten, med ömhjertad välvilja ville lära oss, huru vi skulle sköta vårt jordbruk. De uppmanade oss att upphöra med odling af höstsäd och endast odla vårsäd och sådant, som behöfdes för ladugården, samt att egna oss hufvudsakligen åt ladugårdsskötsel och mejerihandtering. Ty, sade de, mejerihandteringen är den för jordbruket och landet viktigaste och mest inkomstbringande handteringen. Detta sade de då till oss. Vi bemödade oss att söka följa deras råd, och vi hafva gjort det, icke blott af insigt, att vi borde göra det, utan äfven därför, att vi *trungos* dertill, då vi icke kunde sälja en tunna säd till något pris, utan måste gifva den åt våra kreatur. Då vi nu hafva gjort detta, och då mejerihandteringen nu har vunnit en så ofantligt stor uppblomstring och inbringar öfver 30 millioner kronor i landet, så förvånar det mig, att herrar frihandlare nu vilja söka förstöra denna vår handtering. Ingen af eder, mine herrar frihandlare, har ännu kunnat öfvertyga mig om, att icke vår mejerihandtering kommer att lida betydligt af, att margarinen blifver tillåten i landet. Jag vill icke säga, att våra smörpris komma att springa upp till någon ofantlig höjd, men väl att det kommer att inverka på prisen i England, om engelsmännen veta, att här icke finnes någon margarin. Det har visserligen sagts, att när smöret kommer till England, så förfalskas det der, men det är något, som ingen kan hjälpa, då vi skicka ut en *ren* vara. Ja, jag yttrade förra gången, att smöret i Normandie, hvilket anses vara det finaste smör, som tillverkas i Europa, har till följd af margariniindustriens uppblomstring i Frankrike betydligt nedgått i pris. Detta är väl bevis nog. Jag börjar nu verkligen tro, att ett yttrande, som en frihandlare hade till mig under deras magttid, möjligen var

allvarligt menadt, ehuru jag då icke trodde det. Jag sade till honom, att om detta system får fortfara, så befarar jag, att jordbruket går under. Då svarade han helt kallblodigt, och ryckte på axlarne ironiskt: »ja det kan visserligen hända, att en och annan jordbrukare går under, men jordbruket står ändå qvar». Ett sådant hänsynslöst och socialistiskt yttrande har kommit från en frihandlare! Ja, mine herrar, om en och annan större jordbrukare dukar under i kampen för sin tillvaro, så är det beklagligt, men det kan icke hafva den inverkan på det sociala tillståndet i landet, att derigenom kan ske någon fara. Deremot, mine herrar, om de små jordbrukarne gå under, dessa små hemmansegare och arrendatorer, som i sin anletes svett arbeta från morgon till qväll för sin tillvaro, om dessa gå under och blifva proletärer, då kan det blifva fara för landet, för dess frihet, och för samhällets bestånd. Dessa små jordbrukare utgöra flertalet af den jordbrukande befolkningen i landet, ja, de utgöra flertalet af Sveriges befolkning. Dessa äro till sin natur och sin ställning den lagbundna frihetens och samhällsordningens säkraste stöd. Viljen I, att dessa skola gå under, att dessa skola blifva proletärer? Då kan vår frihet komma i fara, då kan samhällsordningen rubbas i sina innersta grundvalar, och då kan möjligen en roflysten fiende tränga in i vårt värnlösa land och eröfra den svenska jorden. Vilja herrar frihandlare, att det skall gå derhän, jag tror det icke; men det kan gå derhän, om våra små jordbrukare skola på detta sätt trakasseras och få ytterligare svårt att realisera sina produkter. Jag uppmanar eder, mine herrar, att lägga detta på edra hjertan. Och när I gå till voteringsurnan, ransaken edra hjertan, huru vida I viljen vara med om, att vår mejerihandtering skall fortfarande förstöras genom förfalskningar, bedrägeri och svek, eller om den skall utvecklas och uppblomstra till jordbrukets sanna bästa.

Jag vill nu begagna detta tillfälle, om det tillåtes mig, att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet uttala ett varmt erkännande för det varma nit och det osparda intresse, som jag vet att han utvecklats inom sitt departement i och för denna frågas behandling. Fastän jag beklagar, att jag icke delar hans åsigt om sättet att fullgöra detta kraf, så är det mig en kär pligt att få erkänna, hvad han velat göra; och om i denna kammare frågan kommer att falla, så är jag fullt förvissad om, att vår nuvarande regering, som har visat sig vara mån om vår modernärings väl i alla afseenden, nog söker att bringa denna fråga, som är af så stor vikt, till ett för landet och jordbruket lyckligt resultat.

Ropen på proposition upprepades.

Herr Wærn: Dagen innan detta betänkande först förekom i kammaren, erhöll kommerskollegium generalkonsul Juhlin-Dannfelts berättelse för år 1888, och dermed följde en tabell, som jag här har i

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

min hand, och hvilken vecka efter vecka angifver de noterade smör-
prisen i London under året. Den visar, att det amerikanska smöret,
för hvilket ju efter teorien om margarinförbuds förmåga att ingifva
förtroende till smörets godhet, priset bort vara högt, bland alla under
året gjorda noteringar, med undantag af dem för det australiska smöret,
stått allra lägst, lägre än qvarta irländskt, och sålts för 50 à 45 ända
ned till 40 shillings per engelsk centner. Den erfarenhet, man hittills
vunnit, har således icke bekräftat teoriens rättighet.

Det andra, som blifvit sagdt, var att det holländska smöret skulle
fallit betydligt i pris, därför att tillverkning af margarin i stor skala
i Holland bedrivnes, men noteringarne utvisa, att medelpriset föga
understiger det från andra länder och är högre än det för prima
irländskt smör. Då dertill kommer, att fluktuationerna i priset för
det holländska smöret varit synnerligen många och skilnaden mellan
lägsta och högsta pris större, än hvad i noteringarne för något annat
land varit fallet, t. ex. för december månad varierat mellan 77,5 och
114 shilling per centner, så synes mig ingen annan slutsats kunna af
noteringarne dragas, än att smöret blifvit betaldt efter sin godhet, och
att denna för det holländska smöret varit mycket olika.

Då den siste talaren så starkt betonade den fruktan, tillvaron af
margarinfabriker i ett land skulle ingifva de engelske smörköparne, att
smöret vore uppblandadt eller förfalskadt med margarin, så får jag
slutligen ur dessa noteringar upplysa, att knappast något smör har
betalats så högt som det danska, ehuru i Danmark finnas margarin-
fabriker.

Jag ber få fästa uppmärksamheten på, huru vida det syfte, som
vi vilja vinna, att Sverige skall få anseende för sitt smör derigenom,
att det icke finnes någon margarin i landet, verkligen kan vinnas på
det sättet? Derigenom kan blott förekommas, att icke i vårt smör
inblandas någon vid fabriker tillverkad margarin. Fabrikerne kunna
dock ställas under kontroll och den största af de här i landet be-
fintliga, har, efter hvad mig blifvit sagdt, redan sjelf föranstaltat derom.
Men är det verkligen gifvet, att det icke kan finnas någon annan
margarin, än den, som kommer från fabriker? Oleomargarin- och
margarintillverkningen tillgår på sådant sätt, att jag hemställer, om
icke hvarje gumma på landet kan göra oleomargarin och dermed för-
falska smör. Utskottet upplyser nemligen, pag. 2 och 3 af utlåtandet,
att tillverkning af margarin tillgår på det sätt, att färsk råtalga af få-
kreatur tvättas med kallt vatten och smältes i vattenbad vid en tem-
peratur ej öfver 50 grader, hvarefter den skirade färska talgen lemnas
att stelna vid cirka 30 grader C. och derefter pressas uti hydraulisk
press, då flytande oleomargarin erhålles. Denna, som ensam är för
hård att användas till konstsmörberedning, blandas med fin sesam- eller
jordnötsolja och blandningen kernas med söt mjölk eller grädde, då
den uppkomna produkten utgöres af margarin, hvilken behandlas på
alldeles samma sätt, som användes vid beredning af naturligt smör,

det vill säga den färgas, tvättas och saltas. Jag hemställer nu till kammaren, om uti denna beskrifning förekommer något, som ej af en bondgumma kan göras, mer än pressning med hydraulisk press och blandning med sesam- eller jordnötsolja, men hvad pressningen angår, så kan skilnaden mellan pressning med hydraulisk press och pressning med någon tyngd af hvad slag som helst, t. ex. en sten öfver ett på den skirade talgen lagdt och efter det kärl, i hvilket den förvaras, afpassadt brädlock, ej blifva någon annan, än att pressning på sistnämnda sätt ej utpressar fullt så mycket oleomargarin som den hydrauliska pressen, men efter all sannolikhet tillräckligt mycket för att en förfalskning skall löna sig, och hvad angår blandningen med sesam- eller jordnötsolja, så upplyser ju redan utskottet, att orsaken till densamma är, att oleomargarinen *ensam* vore för hård att användas till konstsmörberedning, hvilket synes mig vara en stark antydning derom, att den icke skulle vara för hård, om den icke användes ensam utan tillsammans med en större quantitet söt mjölk eller grädde, hvaraf den slutsats följer, att margarin kan icke hvilken bondgumma som helst göra, derest hon icke har tillgång till sesam- eller jordnötsolja, men förfalskning af naturligt smör med margarin kan hon i ganska hög grad åstadkomma genom inblandning af oleomargarin i kernan, då hon gör sitt smör. Det är ju också för att förekomma just en dylik blandning, som man vill förbjuda införsel af oleomargarin, men ett dylikt förbud kan blott hindra blandning med utländsk oleomargarin men ej blandning med inhemska, tillverkad på den bondgård eller det torp, der förfalskning afses. Förutsatt emellertid att sesam- eller jordnötsolja verkligen skulle vara behöflig, så återstår frågan, om någon synnerlig svårighet förefinnes att anskaffa sådan. Mig har blifvit sagdt, att det alls ej är svårt och att den är mycket billig.

När nu detta är förhållandet, när vid hvilken gård som helst förfalskning af smör genom blandning med margarin kan ske utan kontroll, är icke då risken mycket större af sådan margarinblandning med smöret, än att det skulle ske med margarin från fabriker? Men hvad blir nu följden af detta förhållande? Jo, vi vilja hafva större anseende för vårt smör på den engelska marknaden därför, att vi påstå, att smöret icke kan blandas upp med margarin, eftersom inga margarinfabriker finnas. Men om det ändå händer, att till England kommer svenskt smör, som är uppblandadt, hvad bli då följden af det skryt, vi gjort? Det blir icke blott åtlöje, utan mycket större svårighet att derefter afsätta det svenska smöret. När det icke är möjligt att förekomma margarintillverkning, så måste det vara mycket bättre att kontrollera den, än att låta den ske i smyg. Vidare noteras ännu icke det svenska smöret i England, utan går under danskt namn. Således om någon i Danmark blandar in margarin i smöret, så medför det lika stor osäkerhet för vårt smörs anseende, och jag är öfvertygad, att danskarne icke då lära underlåta att säga, att det smöret hafva vi fått från Sverige. Jag tror, att stor fara

Om förbud om införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Om förbud mot
 införsel af
 margarin och
 oleomargarin.

(Forts.)

ligger häri, och att det är mycket säkrare att hafva så sträng kontroll som möjligt.

Det kan väl icke finnas någonting i nationalekonomiskt hänseende, som skulle vara bättre för oss, än om införandet af margarin trängde ut det mycket dåliga smöret; om det föranledde till att de, som nu göra sämre, i stället gjorde bättre smör, så blefve deraf en nationalvinst, som vore utomordentlig. Sveriges smörexport till England har under 6 år tilltagit med i medeltal $1\frac{1}{2}$ million kilogram om året. Jag har sett efter på den förut nämnda tabellen, huru stor den skillnad i pris är, som enligt noteringarne i England göres mellan smör af olika godhet, såsom prima, sekunda, tertia och qvarta. Medeltalet deraf är 12 shilling 6 pence per cwt eller 2 kr. 23 öre för 1 kilogram, och om det skulle lyckas oss att för den $1\frac{1}{2}$ million kilogram, med hvilken vi såsom nämndes årligen ökat vår smörexport till England, erhålla närmast högre kvalitet på smöret, så skulle det ensamt göra en årlig nationalvinst af öfver 3 millioner kronor. Det skulle icke kunna hända något bättre för vår landthushållning, och jag har bra svårt att förstå, att en klok landthushållare icke skulle vilja hafva bra betaldt för talgen och äfven deraf hemta inkomst. Allt hvad som behöfves, är kontroll. Nu kan man betvifva den, men hafva vi då icke andra utvägar? Jo, att sätta märken eller namn på hvad som utsändes, och den, som försäkrat sig om allenarätt till ett märke, gör en god vara och säljer den genom en redbar person till köparen i utlandet, kan då vara förvissad att erhålla god betalning. Då kan ingen förfalskning ske, och då är han vida säkrare, att denna vara anses god, än något förbud i världen kan tillförsäkra honom. Det står således i landtbrukarens egen magt att skaffa sig renommé för sitt smör. Förfalskning kan icke hindras genom förbud, men väl genom kontroll.

Jag kan icke underlåta att instämma med dem, som här talat om brott mot näringsfriheten. Det är icke alldeles detsamma, som handelsfrihet. Det visar sig ju också här under debatten, att frihandlare och skyddsvänner kunna vara af lika mening i denna fråga. Näringsfriheten tillkämpade vi oss under 1840-talet. Nu 25 år efteråt sätter man i fråga att upphäfva den på det sättet, att man vill hindra och förbjuda en loflig näring och verksamhet. Man har anfört såsom exempel dessa många inskränkningar i näringsfriheten, som skulle förefinnas i de punkter i 1864 års förordning, som handla om tryckfrihet, om gifter och om bränvin. Allt detta är inskränkningar, som afse kontroll och ordning, ingenting annat. Om någon här sade: vi vilja icke veta af någon kontroll, då kunde mot honom anföras nämnda föreskrifter i näringsfrihetsförordningen såsom bevis på att särskilda kontrollföreskrifter redan finnas för många särskilda yrken, för hvilka de ansetts behöfliga, men när man ifrågasätter att förkasta och afslå all kontroll och införa förbud, då är det ett hänsynslöst eftersättande af näringsfriheten, hvarpå alldeles icke något föredöme i gällande för-

ordning finnes, och jag hoppas, att denna kammare icke skall sätta priset på smör högre än aktningen för andras rätt och likhet inför lagen.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Äfven detta anförande åtföljdes af rop på proposition.

Herr Hedlund: Det är den märkvärdiga belägringen af Paris, som man egentligen har att tacka för margarinsmöret. En tysk författare har uträknat, att de uppfinningar, som under denna tid gjordes af den franska vetenskapen och tekniken, särskildt med hänsyn till åstadkommande af födoämnen, kunna uppskattas till ett värde, som motsvarar de krigskostnader Frankrike fick betala. Till dessa uppfinningar hörde margarinen. Uträkningen får stå för den tyske författarens räkning, men vi kunna sjelfva lätt se, hvad en sådan sak har för dimensioner, då vi gifva akt på den stora utsträckning, som margarintillverkningen tagit öfver hela världen och huru man åt miljoner menniskor fått ett sundt och billigt födoämne till moderat pris. Tillverkningen har nu fortgått under ett tjugotal af år i alla delar af världen och har utan tvifvel framför sig en stor framtid. Denna storartade uppfinning vilja vi nu söka tillintetgöra i vårt land, och detta på grund af den falska förutsättningen, att margarintillverkningen skulle skada afsättningen af vårt natursmör. Det har tillfyllest bevisats, att denna förutsättning är falsk; ja, om någonting är förfalskad vara, så är det detta påstående. Det är icke margarinsmöret, som är förfalskadt utan det är uppfattningen som är falsk. Vilja vi rätt definiera förfalskningsbegreppet, så är margarinen icke en förfalskning af smör, utan det är en förädling af talg, en vara, som ju utgör en ganska vigtig produkt af vår ladugårdsskötsel. Jag har resonnerat temligen mycket om denna sak med både protektionister och icke-protektionister och alla hafva de ansett att en kontrollerad margarintillverkning i vårt land vore en stor vinst för jordbruket. En stor mängd af vår befolkning skulle då taga det billigare födoämnet i stället för det dyrare, hvilket senare deremot komme att exporteras i större mängd och sålunda medföra en betydande nationalekonomisk vinst. På samma sätt går man till väga i Schweiz. Man exporterar der den dyrare varan och förtär sjelf den billigare.

Man har här sagt, att vi skulle å vår sida böra bevisa, att det icke finnes någon förfalskning i afseende å margarinen. Jag vill då erinra den ärade talaren om, att den, som påstår, att ett ondt finnes, har bevisningsskyldigheten, men icke den, som säger, att det *icke* finnes. Derom äro alla jurister i hela världen ense.

Han anförde vidare två exempel, som skulle visa, att förfalskningar måtte finnas, eftersom de blifvit lagligen beifrade. Jag får för min del säga, att dessa exempel just talade emot honom. Att lagöfverträdelse förekommit, visar att en lag finnes, som skall efterlefas;

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin. och jag kan icke kalla det för en brist i vår lagstiftning, att lagbrott blifva beifrade.

Jag vill blott tillägga, att hade detta förslag om en strängare lagstiftning kommit före vid början af sistlidne riksdag, då man nyss hade fått den skräck, som en motion inom denna kammare väckte, till följd af det dåliga anseende vissa margarintillverkningar erhållit i Amerika, skulle, under intrycket af denna skräck och innan vi fått höra motskäl, mången, som nu icke vill vara med om detta förbud, då varit med derom, om också med stor motvilja.

Det finnes i det menckliga lifvet knappast någonting som kan åstadkomma farligare verkningar än skrällen. Då kunna menckorna förmås till de vildaste steg. Sant yttrar härom Schiller: »Denn das schrecklichste von Schrecken ist der Mensch in seinem Wahn.» Dessa ord vill jag tillämpa på dem, som anse, att vårt jordbruk skall varda förstördt genom denna nyttiga närings införande i vårt land.

Här har slutligen blifvit sagdt af en ärad talare, att han icke kan förklara, huru denna strömning kommit in uti landet, annat än genom någon slags epidemi. Jag vill då svara honom, att om det är en epidemi, lärer den väl bero på hvad man kallar bakterier eller sådant otyg, och då anser jag, att den så kallade »rena ståndpunkten» bör genomgå en grundlig renodling.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställen.

Å nyo hördes rop på proposition.

Herr Stephens: Då den föreliggande frågan i såväl tal som skrift blifvit så grundligt debatterad och belyst, att jag icke tilltror mig att kunna tillägga något, som icke redan blifvit sagdt, så skulle jag icke hafva begärt ordet, om icke flere talare här i kammaren berört förhållandena i England angående försäljning af såväl smör som margarin. Som vårt smör hufvudsakligen exporteras till sistnämnda land, har jag trott det vara af intresse för kammaren att höra, hvad man i England tänker och skrifver rörande denna viktiga fråga. I den framstående engelska tidskriften »Farm and Home», som cirkulerar i tusentals exemplar inom världens alla engelsktalande länder, förekommer i senaste nummer, som kommit mig tillhanda, en uppsats med rubriken: »Falska mejeriprodukter», hvilken utförligt belyser denna fråga, hvarföre jag, i en kortfattad öfversättning, skall taga mig friheten att uppläsa densamma:

»Intill de senare åren ansågs mejeriet som ett ställe, hvilket hade ett renommé om sig, som icke blifvit smutsadt af de skamliga handlingar som utöfvas af personer som använda detsamma som hägn för ett oärligt tillvägagående.

Man har ansett mejeriet som i allt representerande renlighet och hederligt arbete. Sjelfva namnet mejeri gifver ett intryck af nymjölkad mjölk och gyllene smör; fordom ansåg man att derstädes bedrefs i

allmänhet ett helsosamt arbete i förening med en ärlig förtjenst. Mejeriet var den centralpunkt, i hvilken jordbrukarens alla yttre arbeten koncentrerade sig, och sorgligt är det, att falska varor hafva skadat dess rykte och förminskat den vinst, som detsamma brukade lenna sina egare.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

Jag angifver margarinsmör och isterost samt tillverkarne af dessa varor som skyldiga till denna olycka.

Margarinfabrikanterna hafva, under sken af att de på fördelaktigaste sätt använda animaliskt fett, förorsakat en hederlig industri en oberäknelig förlust, de hafva blifvit rika genom att skada andra, deras mål är att bereda sig fördelar på mejeriegarnes bekostnad samt att bedraga allmänheten.

Butterinfabrikanterna betjena sig af till sin fabrikation så väl smör som mjölk, och isterostproducenterna använda mjölkcassein som en bas för sina falska tillverkningar, och är det härigenom som det har lyckats desamma att erhålla så stora framgångar. Dessa menniskor anse utan tvifvel, att penningar äro rena under alla omständigheter, hur smutsig än källan hvarifrån de hafva erhållits må vara, och vinsten är angenäm utan hänsyn till hvarifrån den kommer. Dessa personers affärer blomstra under det mejeriegarnes beröfvas en stor del af sin förtjenst, och antager jag att dessa förhållanden komma att fortgå, till dess nationen indignerad reser sig och med ett slag gör slut på sådana hänsynslösa förfaringssätt. Några åtgärder hafva vidtagits för att sätta en dam för den oblyga försäljningen af margarin som smör, och har såväl fabrikanternas som handlandenas vinst rättvist blifvit minskad, men ännu hafva inga åtgärder vidtagits emot isterosten. Handlandena med margarin i England klaga öfver att en fordom inkomstbringande handel har minskats såväl till mängd som till behållning. Allmänheten köper dock fortfarande margarin i betydliga kvantiteter, men numera göra de det med öppna ögon, och till ett pris, som mer än förut motsvarar varans verkliga värde.

Hvad vi beklaga, är det sorgliga faktum, att margarinen någonsin fick ett namn, som gaf det sken af att härstamma från mejeriet, det är detta förhållande, som mest har skadat mejeriegarnes, ty om denna falska vara från början hade fått ett namn som icke satt densamma i någon sorts förbindelse med mejeriet, då hade icke en bråkdel af den skada åstadkommits som nu egt rum.

Som förhållandena nu gestalta sig, har en gammal hederlig och legitim industri blifvit hänsynslöst bestulen af en annan, som troligen är kortlifvad och som utan tvifvel är oärlig. Med hänsyn till isterosten och de olyckor som densamma förorsakat den verkliga sötmjölksosten, så tillverkas denna ost i fabriker, till en stor del af mjölk och kallas oblygt för sötmjölksost utan att närmare angifva af hvad densamma består; äfven här vid lag använder man den utvägen att låta påskina, att man till fördel för konsumenten inblandar i skummjölksost animaliskt fett, som annars skulle blifva opåaktadt, och härigenom upp-

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*

(Forts.)

står bedrägeriet och allmänheten bedrages medan mejeriergarne lida en obotlig förlust. Skummjolk, hvilken i de flesta fall borde användas som föda till kalvvar och svin, förvandlas till en produkt, hvilken, genom att man blandar ister och andra feta ämnen med densamma, kommer att likna sötmjölksosten, och säljes densamma som en oförfalskad vara.

Isterosten är ett amerikanskt fabrikat, och misstror och misstänker numera den britiska allmänheten den amerikanska osten i allmänhet; således skadar den amerikanska isterosten allvarsamt den äkta amerikanska sötmjölksostens renommé på den engelska marknaden, och blifva härigenom de amerikanska ost-mejeriergarne beröfvade sin rättmätiga inkomst.

Amerikanarne äro ett besynnerligt folk, de kunde krossa ett väldigt inbördes krig, men de äro magtlösa gent emot isterosten. Säkerligen inse de icke skadan, annars tillåto de icke densamma att fortgå.»

Såsom herrarne torde finna, af hvad jag nu uppläst, anse engelsmännen, att margarinen i dess olika former har förorsakat mejerihandteringen i sin helhet oberäknelig skada och förlust, äfvensom att den beröfvat den äkta amerikanska sötmjölksosten sitt anseende och sin afsättning på den engelska marknaden. Skola vi nu, mine herrar, efter att i många år hafva underkastat oss de största ansträngningar och uppoffringar för att lära oss att tillverka ett verkligen fint smör, följa amerikanarnes exempel och tillåta margarinen att ruinera vår nu så blomstrande mejerihandtering, som varit grundvalen för vår stora jordbruksnäring och hvaraf $\frac{3}{4}$ af vårt bästa och arbetsammaste folk har sin utkomst? För min del kan jag icke beträda den vägen. Man har sagt, att engelsmännen icke fråga efter, hvarifrån smöret kommer, utan endast bedöma detsamma efter dess kvalitet. Men, mine herrar, vi hafva under många år nödgats skicka vårt smör till den engelska marknaden genom danska köpmän och under danskt namn, för att kunna erhålla ett pris, som någorlunda motsvarar varans värde. Äfven i nuvarande stund, sedan vårt smör blifvit bättre känt och erkänt på den engelska marknaden än det förut varit, skicka vi stora kvantiteter smör genom handelshus i Danmark, som säljer det under namn af dansk vara, och härigenom, mine herrar, utsätta vi oss för ganska stora ledsamheter. Jag minnes ännu den tid, då det sämre skandinaviska smöret fick gälla på den engelska marknaden såsom svenskt smör, men det bästa svenska smöret fick hedern att kallas danskt smör. Det är icke länge sedan det danska smöret blef antastadt i England för att vara förfalskad, men afsändaren förklarade då genast, att detta smör var kommet från Sverige. Intet skulle, enligt min tanke, fortare och säkrare bidra till att befria oss från det förhatliga förmynderskap, hvarunder vårt smör sålunda sedan länge stått, och frigöra oss från de dermed förenade faror, än just det nu föreslagna förbudet för tillverkning och import af margarin. Härigenom skulle vårt smör få en sjelfständig och ensam stående ställning. Det skan-

dinaviska smöret anse många förtäras af de förmögnare klasserna i England. Men dessa klasser använda mest nykernadt och osaltadt smör. Det är medelklassen och arbetarne, som hufvudsakligen använda vårt smör och äro dessa klasser mycket misstänksamma. De hafva nemligen under många år blifvit grundligt bedragna, till följd af den stora import och försäljning, utan kontroll, af margarin, butterin, och så kallade mixtures samt andra falska varor, och lär den under de senare åren i England verkande margarinlagen visat sig icke vara i stånd att skydda den engelska allmänheten emot förfalskningar. Under sådana omständigheter skulle utan tvifvel de engelska smörköparena med nöje se, att de kunde få prima smör från ett land, der representation och regering genom lagar så godt som omöjliggjort smörförfalskning. De skulle hellsa detta med den största tillfredsställelse och detta lands smör skulle helt säkert vinna en ökad marknad till stegradt pris. Häremot har man såsom exempel anført Canada. Men man har dervid glömt tillägga, att smöret der icke har varit annat än sekunda vara och således icke under några omständigheter kunnat tillvinna sig förtroende. Billigt smör har alltid funnits och kommer alltid att finnas i Sverige, hvarför de mindre bemedlade klasserna äro i tillfälle att skaffa sig detta, om de så önska. Läkaresällskapet har förklaradt, att margarin, om den är beredd af goda och sunda ingredienser, är en helsosam produkt, som har ett näringsvärde i förhållande till sitt pris. Men då priset på margarin är lågt, lärer väl icke heller näringsvärdet hos densamma vara så synnerligen stort, och då dertill kommer, att vi icke hafva någon garanti för att margarin är tillverkad af sunda, rena och helsosamma beståndsdelar, kunna vi gerna, utan saknad, afstå från denna vara.

Jag yrkar bifall till herrar Lothigii och Rundbäcks reservation i första punkten.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Reuterswärd: De höga ropen på proposition ålägg mig, att i denna fråga yttra mig så kort som möjligt. Jag lofvar också, att endast ett par minuter taga kammarens tid i anspråk. Jag skall icke ingå i sjelfva frågan, ty derom har blifvit taladt så mycket både för och emot, att någonting vidare icke gerna kan vara att tillägga. Jag begärde ordet hufvudsakligen för att bemöta tvenne talare, hvilka framställt skäl, som jag för min del icke kan gilla.

Den ene talaren har med svensk författningssamling i hand uppläst 1 § af mellanrikslagen och sagt, att i denna ligger ett tydligt hinder för Första Kammaren att besluta i detta ämne på sätt reservanterna föreslagit. Jag vågar bestrida denna tolkning af mellanrikslagen, ty i denna fråga hafva vi icke det ringaste med mellanrikslagen att skaffa. Om Sveriges Riksdag beslutar en lag, och den svenska regeringen sanktionerar densamma med totalt förbud mot

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)*

*Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.*
(Forts.)

såväl införsel som tillverkning af en vara, så ligger det i sakens natur, att denna vara, såsom i landet obefintlig, icke heller kan blifva föremål för någon handel med densamma och följaktligen har man ingenting att frukta från de norska mejeriernas konkurrens. Jag kan icke heller föreställa mig att norsk man har bättre rätt än svensk man, att här i vårt land idka handel och rörelse. Så långt har det, Gud ske lof, ännu icke gått, att mellanrikslagen lägger sådana hinder i vägen för oss, att utländingen har bättre rätt inom vårt land än vi sjelfva. Visserligen kan det finnas de, som önska detta, men de äro i mina ögon icke sanna fosterlandsvänner.

En annan talare, med hvilken jag för öfrigt så ofta instämmer, friherre Klinckowström, har sagt, att detta skulle vara en partifråga. Jag säger bestämdt, att det är den icke. Det har han sjelf bäst bevisat derigenom, att han och herr Bennich hafva yttrat sig i samma riktning och komma äfven att rösta på samma sätt. Då dessa båda ytterligheter kunna träffas, då kan man säga att frågan helt visst icke är en partifråga, utan den är helt enkelt en ren ekonomisk fråga och jag är öfvertygad om, att här finnas många frihandlare, hvilka, ehuru de icke hafva yttrat sig i frågan, komma att rösta för den rena ståndpunkten, liksom att det finnes protektionister hvilka motsätta sig densamma. Jag har endast, som sagdt, velat protestera emot dessa båda herrars uppfattning då den ena säger, att det skulle vara en fläck på protektionismens sköld, om protektionisterna skulle med sina röster bidraga till reservationens framgång, och den andra påstår, att vi icke hafva handlingsfrihet i denna fosterländska fråga.

Herr Ekman: Oaktadt den långvariga öfverläggning, som i denna fråga egt rum, skulle det väl återstå åtskilligt att säga. Men jag tror likväl, att så många skäl hafva å ömse sidor anförts, att det torde vara möjligt för hvar och en, som uppmärksamt följt med denna öfverläggning, att stadga sitt beslut före den blifvande voteringen. Det kan därför blifva så mycket lättare för mig att nu helt kort yttra mig och derigenom icke sätta de herrars tålmod på prof, hvilka genom propositionsrop gifvit till känna, att de önska ett snart slut på öfverläggningen. Men jag kan likväl icke underlåta att med några ord bemöta ett yttrande, som af den ärade talaren på kronobergsbänken nyss afgifvits.

Det lär väl icke finnas någon, han må för öfrigt vara anhängare af hvilken åsigt som helst, som icke har den uppfattningen att allt bedrägeri är klandervärdt, och vi kunna således icke annat än allmänt ogilla det förfarande, som i den af honom upplästa tidskriftsartikeln blifvit omtalad, nemligen att man i England säljer en vara under ett namn, som den icke har rättighet att bära. Men just denna omständighet synes mig tala för angelägenheten af att vi måtte erhålla en sådan lagstiftning, hvarigenom ett dylikt förfarande inom vårt land icke må kunna ega rum. Denna fråga hvilar ju ännu på

regeringens bord, och utan tvifvel hafva vi i sinom tid, sedan frågan blifvit af Kongl. Maj:t behörigen utredd, att emotse den framställning i ämnet, som af lagförslaget's pröfning kan föranledas.

En annan talare på samma bänk som jag yttrade, att förfalskning af vårt smör icke kan förekommas, sedan varan väl kommit till utlandet. Det är fullkomligt riktigt. Men om man är så angelägen, att svenska smöret icke skall på något sätt kunna i annat land utbjudas för förfalskning, så vet jag icke heller, huru detta mål skall vinnas genom bifall till hvad motionären här har hemställt. Jag idkar sjelf en icke obetydlig mejerihandtering, jag tror nästan att den är den största i Östergötland, och under bedrifvandet af denna handtering har jag kommit till den uppfattningen att mitt smör, som går till England, icke säljes der till det nöjaktiga pris, som jag fått för detsamma, på grund deraf, att det är tillverkad i Sverige, utan därför att stämpeln å det smör, jag tillverkar, der har vunnit anseende såsom en god och jemu tillverkning. Jag är därför fullkomligt öfvertygad derom, att alla mejeriegare, som fortfarande vårda sig om att endast skicka ut en god vara, också skola, hvad än nu må beslutas i denna fråga, erhålla det pris, hvartill varans kvalitet berättigar dem. Men de, som icke vårda sig om sin tillverkning utan möjligen kunna af vinningslystnad låta förleda sig att blanda upp varan eller sälja den till andra, som på detta sätt vilja draga vinst af den, få naturligtvis lida följderna af dylikt förfarande, derigenom att deras stämplor snart förlora det anseende, som de förut egde.

Om nu de farhågor, som här blifvit uttalade för vådan för vår svenska mejerihandtering deraf att fortfarande inom landet tillåtes tillverkning eller utförsel af margarin, icke blifvit lugnade af de många skäl, som här förut blifvit anförda, så vågar jag ändå hoppas, att de herrar som fortfarande hysa sådana farhågor skola, när det kommer till afgörande af frågan, noga betänka, att det är ett farligt steg att företaga en inskränkning i den handels- och näringsfrihet, som så lyckligt bringat landet till den utveckling, hvaröfver vi alla glädja oss. Det är nu första gången ett förslag framstälts att åter införa ett förbud i vår handels- och näringslagsstiftning och skulle olyckligtvis detta förbud nu beslutas, så fruktar jag, att det kommer att efterföljas af många andra framställningar i detta syfte, kanske mera befogade än den, som ligger till grund för detta betänkande, hvarigenom vi så småningom skola försätta oss tillbaka till den, åtminstone för de äldsta af oss i lifligt minne hugfästa bedröfliga förbudsperioden. För min del, vill jag icke bära ansvaret att hafva deltagit i ett beslut, som kan leda oss derhän, och vågar för den skull yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Lothigiuss: Jag har icke begärt ordet för att vidare yttra mig i sjelfva saken, utan endast för att bemöta den invändningen af den ärade talaren på kalmarbänken, att mellanrikslagen skulle utgöra

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.

(Forts.)

ett bestämdt och lagligt hinder för att här i landet stadga förbud för införsel af margarin, en invändning, som, derest den egde giltighet, naturligtvis vore afgörande i frågan. Sedan jag begärde ordet, har talaren på vestmannabänken upptagit detta till gendrifvande, men jag ber att få ytterligare betona, att man väl icke kan åt mellanrikslagen, som icke är annat än ett aftal mellan Sverige och Norge angående reglering af tullförhållandena länderna emellan, gifva en sådan omfattning, att den skulle bereda norske undersåtar större förmåner i fråga om näringsfrihet här i landet än Sveriges egna invånare. Angående den omfattning, som handels- och tulltraktater kunna hafva, anfördes för icke länge sedan här i kammaren i fråga om den spanska sprit-skatten af en i mellanfolkliga angelägenheter mycket förfaren man följande: »Om ett land finner sig påkalladt att lägga en betydligt högre beskattning på den inhemska produktionen, så måtte väl icke den utländska varan kunna blifva fritagen derifrån därför, att den har en i traktat bestämd tull.» På samma grund hvilar ock uppenbart det påståendet att, derest tillverknings- och införselsförbud i fråga om margarin här i landet utfärdas, mellanrikslagen i sådant fall icke kan medföra rätt för norsk undersåte att hit importera denna vara. Om för öfrigt från norsk sida en motsatt tydning af mellanrikslagen mot förmodan skulle söka göra sig gällande, beror det ju på, i hvilken form Kongl. Maj:t skulle, derest Kongl. Maj:t anser att införselsförbud bör stadgas, låta sådant stadgande ske. Det kunde t. ex. ske i den formen att förbud mot all handel med margarin och mot dess förslande från ort till annan inom landet vid ansvar stadgades. Denna invändning i fråga om mellanrikslagen torde således icke hafva någon vikt och betydelse.

Herr Borg: De af åtskilliga talare framhållna farhågorna för »förfalskningar», »bedrägerier» och »svek» vid tillverkning af och handel med smör och margarin hafva visserligen förut blifvit något bemöta, men jag ber att ytterligare få betona frågan, med hvad rätt man hyser dylika föreställningar. Enär såväl tillverkning af som handel med smör och margarin redan länge egt rum i vårt land, då Sveriges export af dessa produkter ej blott varit i ständigt stigande, utan ock det svenska smöret på den utländska marknaden noteras bland de bästa af de tillförda sorterna och då, vidare, hvarken inom- eller utomlands, såvidt bekant är, något enda fall af förfalskning från svensk sida af den svenska varan förekommit, är det ju orimligt och orätt att blott på farhågornas lösa grund vilja stifta en lag sådan som den föreliggande.

Den ärade ledamoten å kronobergsbänken har i sitt anförande underlåtit att omtala, då han beskref olägenheterna för Sveriges smör-export att gå öfver Danmark, att dessa olägenheter numera äro undanröjda derigenom att Sverige för berörda export åstadkommit direkt förbindelse med England.

Då samme ledamot lemnat några uppgifter ur en tidskrift, hvarest bjert utmålas den förskräckelse för margarinförfalskningar som skulle vara rådande i England, ber jag att som motstycke härtill få erinra, att införseln af margarin till nämnde land är i mycket stark tillväxt samt att redan år 1886 dit infördes för 53,500,000 kronor margarin.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.

(Forts.)

Hollands ofta återopade exempel talar i sjelfva verket likaledes till förmån för dess industri i smör och margarin, enär dess export af dessa produkter från år 1873, då margarintillverkningen i Holland började, till år 1887 *femdubblats* och samma år inbragte 77,000,000 kronor.

En talare meddelade några erfarenheter han haft, huruledes ett par arbetarehustrur och arbetare yttrat sig ofördelaktigt om margarin-smöret. Mot dessa lösa och omotiverade omdömen af ett fåtal personer torde kunna ställas intyg af bl. a. 14,277 personer, som på listor, utsända af herr Husberg, förklarar margarinsmöret vara ett både nyttigt och välsmakande näringsämne.

Jag vill nu ej beröra frågans att jag så må säga konstitutionella sida, frågan huruvida man lagenligt eger att utfärda förbud mot inhemsk tillverkning af ett näringsämne utan att dessförinnan hafva upphäft den paragraf i förordningen af år 1864, som tillförsäkrar näringsfrihet; ej heller vill jag uppehålla mig vid svårigheterna deri, att den vara, hvars tillverkning skulle förbjudas, obehindradt får införas från Norge; jag vill blott anmärka det orimliga i att förbjuda tillverkning af ett *närande* och *välsmakande födoämne*, medan lagen tillåter tillverkning af *brännvin*, som är orsaken till halfva antalet af alla brott i vårt land, af *gifter*, ja af *nitroglycerin* o. d., som skulle kunna spränga till och med denna kammare i luften. Ett dylikt förbud skulle vara orimligt, äfven af den grund, herr Wærn anförde, nemligen, att då tillverkningen af margarin hos hvarje landtman ej skulle kunna förekommas, man ej heller skulle kunna hindra att margarin blandades i smöret, i följd hvaraf detta, trots lagförbudet, snarare skulle kunna råka i misskredit å smörmarknaden än om margarinsmöret finge under kontroll tillverkas och försäljas.

Lagförslaget är sålunda äfven från denna synpunkt oantagligt, och en lag sådan, som den deri föreslås, skulle i alla afseenden vara skadlig. För öfrigt står ett tillverkningsförbud i öppen strid med de »oförytterliga menniskorättigheterna», dessa må hafva sitt ursprung från franska revolutionen eller ej: ett dylikt förbud vore lika oförnuftigt som förbud mot att baka bröd, brygga öl, sy kläder eller skotyg, ja, lika orimligt som förbud för menniskor att komma tillsammans och tala om sina angelägenheter, det vill säga mot församlings- och yttrandefriheten och så vidare. Den värsta följden af en sådan åtgärd vore dock det hat och det misstroende, som den komme att utså bland landets olika folkklasser, medförande tvedrägtens förbannelser och lidanden.

Jag yrkar därför afslag å utskottets utlåtande i alla tre punkterna.

Om förbud mot
införsel af
margarin och
oleomargarin.
(Forts.)

Jemväl efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Björnstjerna: Jag skall bedja att endast några få ögonblick få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, men jag kan icke underlåta att svara några ord till den ärade talaren på kronobergsbänken, hvilken anförande helsades med bravorop.

Han uppläste en artikel ur en engelsk tidskrift, i hvilket författaren helt och hållet fördömer margarintillverkningen, kallar den en oärlig tillverkning och anser, att den är en olycka för landtbruket och mejerihandteringen, och att margarintillverkarne skörda vinst på andras ruin. Det är väl sant, att man i engelska tidskrifter och tidningar kan få läsa alla möjliga åsigter uttalade, likasom man kan finna dem i svenska tidningar och tidskrifter. Men jag tror icke, att den ärade talaren hade rätt i dessa sina slutord: »så tänker man i England». Att det fins personer, som tänka så i England, det är uppenbart. Men när man säger: »så tänker man i England», då har man anspråk att uttala den allmänna opinionen i landet, och denna kan icke vara uttryckt i nämnda artikel, ty då hade väl, när parlamentet nyligen lagstiftade i frågan, denna opinion på något sätt lyckats göra sig hörd, hvilket icke var förhållandet.

Vore här fråga om att hindra tillverkning i och införsel till England af margarin, då vore det något helt annat, då skulle äfven jag kunna vara med derom, ty det vore en stor fördel för oss, om endast natursmör finge dit införas, liksom jag icke vill neka till att för smörproducenterna margarinuppfinnningen varit en olägenhet, ty det är ju alldeles uppenbart, att, när i nuvarande stund införsel till England af margarin är nära på lika stor som införsel af natursmör, detta skall sätta ned priset på det senare. Den billigare varan tränger ut den bättre. Det är gifvet. Men vi kunna ju icke här lagstifta för England, utan här är endast frågan: skola vi i Sverige förbjuda tillverkning af margarin, hvilket icke något annat land i Europa har gjort?

I samma artikel uppläste herr Stephens äfven en lång historia om den amerikanska osten, som skulle ha blifvit mycket sämre. Detta bryr jag mig icke om att svara på, ty här är endast fråga om smör och icke om ost. Jag skall blott fästa uppmärksamheten derpå, att, när margarintillverkningen först uppkom, man i flera af Amerikas stater, alldeles som här, fick en sådan panisk förskräckelse derför, att all både tillverkning och införsel förbjöds, såsom här ofta blifvit återopadt. Så skedde i Newyork, Maine, New-Jersey, Ohio och Pennsylvanien. Men man har, så vidt jag hört, uraktlåtit att omnämna det faktum, att redan för några år sedan detta förbud blifvit afskaffadt i alla dessa stater. Detta är väl det bästa beviset på att man ansett denna lagstiftning olämplig, för att icke säga skadlig. Nu fins icke ett sådant förbud, så vidt bekant, i något annat land än Canada, hvars smörexport till England så godt som alldeles upphört, efter utfärdandet af detta förbud, ehuru det förut hade en ganska betydande export dit.

Denna fråga har under de sista åren varit diskuterad i riksför-samlingarna inom alla de stora smörproducerande länderna i Europa, och den har der väckt det största intresse. Man har förut utarbetat långa komitébetänkanden, innan det kom till diskussion i kamrarna. Men på intet ställe har man velat antaga ett sådant förbud. Sålunda har man i England, Tyskland, Frankrike, Danmark och Finland under de senare åren lagstiftat för margarin och kommit till samma kloka beslut, som Första Kammarens tillfälliga utskott förlidet år fattade, då det tillstyrkte en sträng lagstiftning för att hindra svek och margarinens försäljning under annat namn än dess rätta. Till detta resultat har man kommit i alla andra smörproducerande och smörexporterande länder inom Europa. Skola vi nu tilltro oss vara klokare än de? Skola vi följa de amerikanska staternas exempel, hvilka i första förskräckelsen rusade åstad och antogo ett sådant förbud för att några år derefter nödgas upphäfva detsamma? Jag åtminstone kan icke tillstyrka ett sådant beslut. Låtom oss, mine herrar, taga exempel af vår närmaste granne Danmark, af hvilken vi lärt så mycket för vår mejerihandtering, och som icke antagit något förbud beträffande margarin. Vål har här åberopats, att inrikesministern fått tillstånd att, om regeringen så funne för godt, utfärda förbud. Men hvad skulle han få förbjuda? Ingalunda tillverkning inom landet eller införsel dit, utan han egde rättighet att, om så funnes skäligt, förbjuda *exporten från Danmark af margarin*. Detta bemyndigande har regeringen icke begagnat sig af och lär väl icke heller göra det, att döma efter hvad vi hört af den upplästa, på officiel väg inkomna skrifvelsen, enligt hvilken danska inrikesministern förklarar, att den danska margarinlagen verkat förträffligt och förekommit nästan allt svek med margarin. Särskildt åberopas i denna skrifvelse att den danska färgskalan, som varit tillämpad på margarin, visat sig förträfflig. Det skulle jag vilja vara med om att vi hos oss införde en sådan färgskala. Förlidet år hade jag den till hands och förevisade den här i kammaren. Enligt den sattes icke i fråga att färga margarinen röd eller blå utan skalan innehöll endast olika skiftningar af ljusgult, och margarin skulle icke få vara mörkare än, jag vill minnas, n:o 9, som är blekare än det vanliga smöret. Låtom oss, mine herrar, följa de öfrige civiliserade ländernas, särskildt Danmarks, exempel i denna fråga!

Jag yrkar afslag å såväl utskottets som reservanternas, herrar Lothigiüs' och Rundbäcks, förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förvarande punkt, hvars godkännande ej blifvit af någon bland kammarens ledamöter begärdt, yrkats, dels att kammaren skulle bifalla hvad herrar *Lothigiüs* och *Rundbäck* hemställt i 1 punkten af deras vid utlåtandet fogade reservation, dels ock afslag å hvad utskottet i 1 punkten af sitt ifrågavarande utlåtande hemställt.

Om förbud mot införsel af margarin och oleomargarin.
(Forts.)

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets berörda hemställan och sedan på godkännande af hvarterdera af nyssnämnda yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dertill antagits bifall till 1 punkten i förutnämnda, af herrar Lothigius och Rundbäck afgifna reservation, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i afseende å 1 punkten i sitt utlåtande n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifaller kammaren hvad herrar Lothigius och Rundbäck hemställt i 1 punkten af deras vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—55;

Nej—78.

Om förbud mot tillverkning inom riket af margarin.

3 punkten:

Herr Lothigius: På de skäl, som under debatten vid första punkten anförts, hemställer jag vördsamt, att kammaren, med afslag å utskottets förslag i denna punkt, måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, att Kongl. Maj:t likaledes måtte utfärda förbud emot tillverkning inom riket af margarin.

Herr Gahn: Jag ber att i öfverensstämmelse med den af mig och herr Cederberg afgifna reservationen få yrka afslag å såväl den föredragna punkten som det af herr Lothigius nyss framställda yrkandet.

Herr Svedelius: Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föreliggande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels, af herr *Lothigius*, på sätt 2 punkten i den af honom och herr Rundbäck afgifna reservationen inne-

hölle, att Riksdagen ville besluta att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte utfärda förbud emot tillverkning inom riket af margarin, dels ock afslag å utskottets berörda hemställan.

Sedermera gjorde herr grefven och talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr Lothigius' yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr grefven och talmannen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition dervid antaga afslag å utskottets hemställan, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Herr *Svedelius* äskade emellertid votering jemväl angående kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om bifall till hvad herr Lothigius yrkat beträffande 3 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14 kontrapositionen skall innehålla afslag å hvad utskottet i samma punkt hemställt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering antagits bifall till utskottets berörda hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—80;

Nej—47.

På grund häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad herr Lothigius yrkat beträffande 3 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår kammaren hvad utskottet hemställt i nämnda punkt.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—74;
Nej—57.

Ang. kontroll å
smör som infö-
res i landet.

2 punkten.

Herr Lothigijs: Sedan kammaren nu i de 2:ne afgjorda hufvudpunkterna fattat beslut ordagrant lika med de af Andra Kammaren fattade, hemställer jag, att kammaren äfven måtte i den sist fördragna punkten biträda Andra Kammarens beslut och alltså besluta: att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införas, skall, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas för utrönande, att varan icke innehåller andra fettämnen än mjölkfett.

Herr Gahn: Jag får å andra sidan yrka afslag såväl å utskottets i denna punkt gjorda hemställan som å det af herr Lothigijs nyss framställda förslaget till skrifvelse, af det skäl att en föreskrift utfärdad i det syfte, som begäres, skulle utgöra detsamma som importförbud för allt smör.

Herr Björnstjerna: Andra Kammarens tillfälliga utskott yttrar sidan 17: »men oafsedt alla dessa omständigheter, uppställer sig i fråga om en sådan undersökning en annan betänklighet, den nemligen att, efter hvad man får såsom ett *konstateradt faktum* antaga, en förfalskning af natursmör med 15 procent margarin och i vissa fall långt deröfver kan ega rum utan att förfalskningen kan kemiskt ådagläggas», och nu vill man, att kammaren skall besluta, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införas, skall, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas för utrönande, att varan icke innehåller andra fettämnen än mjölkfett», eller alldeles detsamma, som Andra Kammarens utskott förklarar vara ett *konstateradt faktum* icke kunna verkställas.

Jag ber äfven att få påpeka, liksom den föregående talaren i korthet gjorde, att detta kommer att utgöra alldeles detsamma som ett importförbud på smör. Hvarje smörbytta, som kommer öfver från Finland, hvarifrån vi hafva den största importen, skall undergå kemisk undersökning, hvilken hittills kostat 12 kronor för ett prof men af komitén är föreslagen att kosta 4 kronor och, om flera prof tagas, icke mer än 2 kronor för hvarje prof; men huru vill man, att dessa

smörbyttor, som komma öfver till oss nära nog med hvarje skuta från Finland, skola kunna bära denna kostnad!

Det blir ju alldeles detsamma som ett importförbud.

Jag yrkar afslag på denna punkt.

Ang. kontroll å smör som infördes i landet.

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag undrar, huru det skulle taga sig ut, om, sedan båda kamrarna enat sig om att förbjuda såväl tillverkning af margarin här i landet som äfven införsel af margarin, man skulle tillåta, att en förfalskad dylik vara finge komma in utan all kontroll vid tullverket.

Nu säger den siste ärade talaren, att smör kan förfalskas ända till 15 procent, utan att det på kemisk väg kan upptäckas. Jag medgifver, att detta är en stor olägenhet, men man kan åtminstone vara trygg för, att förfalskningen icke må blifva obegränsad eller till 50, 60 procent, och så skulle kunna ske, om det icke undersöktes i tullen.

Jag anser det af herr Lothigius väckta förslaget vara ett korollarium till hvad Första Kammaren redan beslutat, hvarför jag yrkar bifall till detsamma.

Herr Cederberg: Den siste ärade talaren undrade, huru det skulle taga sig ut, om man icke hade kontroll vid införsel af smör, sedan nu förbud mot margarininförsel blifvit beslutadt. Jag svarar: det skulle taga sig ut precis som då man förbjuder varans tillverkning inom landet, men deröfver icke utöfvar någon kontroll; det är precis på samma sätt i båda fallen, och i det senare har ingen af herrarne från motsatta sidan ifrågasatt någon kontroll. Jag yrkar följaktligen afslag.

Friherre Barnekow: Jag har under debatten icke yttrat mig, men då jag nu gör det, vill jag endast påpeka, att enligt min uppfattning hvad kammaren nu sannolikt går att besluta, är enligt min mening alldeles omöjligt att bringa i verkställighet. Alla äro ju öfverens derom, att man icke kan påvisa en uppblandning af 20 procent margarin i vanligt smör, och här skulle Riksdagen komma att bestämdt uttala den uppfattningen, att vederbörande skola kunna skilja derpå, men det är orimligt begärtd. Då jag icke varit med om hvarken importförbudet eller tillverkningsförbudet, är jag äfven mot tillämpningen af detsamma, helst en sådan är omöjlig. Jag har intet vidare att tillägga eller något yrkande att göra. Då beslutet nu en gång är fattadt, antager jag, att de herrar, som fattat detsamma, få reda ut saken och möjligen fundera ut något nytt sätt att på kemisk väg verkställa ifrågavarande undersökningar.

Herr Rundbäck: Jag har föreställt mig, att kontrollen öfver importeradt smör, särskildt från Finland, skulle kunna blifva jemförelsevis lätt. Så länge nemligen icke misstanke finnes, att margarin

Ang. kontroll å smör som införes i landet.
(Forts.)

eller margarinblandadt smör införes derifrån, synes det mig icke nödvändigt, att regeringen vidtager så stränga åtgärder, att hvarenda bytta undersökes. Det synes mig då alldeles nog, att man såsom en varnagel här och der undersöker ett och annat kärl och visar det sig då, att dessa icke innehålla förfalskad vara, synes det mig, som om partiet kunde få gå fritt för den gången. Skulle åter framdeles förfalskningar af färskt smör förekomma, får man naturligtvis gå strängare till väga. För öfrigt får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det alldeles icke är nödvändigt att lägga kostnaden för kontrollen på den fattige importören eller afsändaren af smöret, som kanske ej öfversänder mer än några få kilo eller marker, utan att denna kostnad hellre må bestridas af staten.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt, hvars godkännande icke af någon bland kammarens ledamöter begärts, yrkats dels, af herr *Lothigius*, i enlighet med 3 punkten uti den af honom och herr Rundbäck mot det föredragna utlåtandet afgifna reservation, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införes, skall, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas för utrönande, att varan icke innehåller andra fettämnen än mjölkfett, dels ock att utskottets i punkten gjorda hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets berörda hemställan och sedan på godkännande af hvarterdera af nyssnämnda yrkanden, samt förklarade sig finna propositionen på godkännande af det utaf herr *Lothigius* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad herr *Lothigius* yrkat i afseende på 2 punkten i Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår kammaren hvad utskottet hemställt i nämnda punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—72;

Nej—51.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det beslut, kammaren fattat, och särskildt att få inlägga en protest mot den väg, Riksdagen, genom förbud mot tillverkning af margarin, beträdd till våldsamt ingrepp i näringsfriheten och svensk mans rätt att af svenska produkter tillverka en vara, som kan tjena honom sjelf och andra menniskor till helsosam näring.

Friherre af Ugglas:

Herr Wieselgren: Mot de af kammaren nu fattade beslut, hvilka, enligt min uppfattning, äro till sina utgångspunkter origtiga och omöjliga i sin tillämpning, ber jag få afgifva min reservation.

Emot kammarens beslut beträffande det nu genomgångna utlåtandet anmäldes reservation af herr *vice talmannen*, herrar *Forssell*, *Smith*, *Forssman*, *Beijer*, *Tamm*, Hugo, *Widmark* och *Bäckström*, grefve *Piper* samt herrar *Ljungqvist* och *Spånberg* äfvensom, hvad 2 och 3 punkterna i utlåtandet vidkom, af herr *Sjöcrona*.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Upplästes och godkändes särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 42, till Konungen med anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 4, med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till nedan-nämnda delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 4, angående straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål;

n:o 5, angående verkställt val af justitieombudsman och hans suppleant;

n:o 6, angående ändrade bestämmelser rörande fastställelse af ackord i konkurs;

n:o 7, angående ändrad lydelse af § 117 mom. 2 i konkurslagen den 18 september 1862;

n:o 8, angående ändringar i förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse i Stockholm;

n:o 9, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 10, angående ändrad lydelse af § 121 utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 11, angående prestedens utbytande mot ett löfte;

n:o 12, angående villkoren för försäljning af bränvin;

n:o 13, i fråga om ny författning angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande;

n:o 14, angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

n:o 15, angående behörighet för qvinna att inväljas i skolråd och fattigvårdsstyrelse;

n:o 16, angående ändrad lydelse af § 38 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm;

n:o 17, angående ändrad lydelse af 15 kap. 3 § rättegångsbalken;

n:o 18, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 19, om tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd;

n:o 20, angående ändrad lydelse af § 47 mom. 2 och § 48 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 21, angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken;

n:o 22, angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd; samt

n:o 23, angående åtgärder för skyddande af arbetares lif och halsa i arbetet.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången, och sist de ärenden, hvilka blifvit denna dag andra gången bordlagda, med undantag af statsutskottets utlåtande n:o 69, om hvars uppförande på föredragningslistan till kammarens sammanträde den 8 i denna månad beslut redan fattats.

Kammaren åtskildes kl. 4,05 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
